

IGEHIRDETŐ

Az Erdélyi Református Egyházkerület folyóirata

Sövényháziné Sándor Judit

Mária

Ne vádoljatok, hogy itt most megálltam
s kezem ölemben csendesen pihen.
Mély arany izzik a tűnő sugárban
és Jézust láttam egyszer erre jönni. —
Várom kell Őt. — Én áldó mesterem. —

Ne vádoljatok, hogy Márta szorgalma
ellankadt az én dolgozó karomban. —
A nárduskelyhet tele dús olajjal
éltvölgyön át hoztam...

Hiszen édes az életnek munkája:
a kenyérillat, szüret-buggyanás, —
de az a kehely, amit *Neki* őrzök,
az a kehely az több, az szent, az más!

Selymes hajamat ma lágyan kibontom.
Fényesítse át még a napmeleg. —
Felhő sincsen a messzi horizonton. —
Ünnepet ül ma itt a Szeretet.

Neki feláldoz mindent, mindent mostan
én vágyó, hívő és bűnös szívem. —
— Titkot lehel az olaj itt mellettem. —
Jézus jön által csendben a hegyen.

Jézus, ki kenyér, éltviz, igazság, —
bizonyosságot nyújtó mély titok...
Az Ő szemében van feloldozásom.
Eljön s mellettem *sugározva* mondja:

Ne aggódj. *Egy* a szükséges dolog.

TARTALOM

Tanulmány

S. MacLean Gilmour: Jézus nyilvános működésének kezdete. Lukács 4,14–30 3

Újlesztendei prédikációk

László Dezső: Újlesztendei atyai szó. Ézsaiás 41,10..... 5
Nagy András: Akitől félni kell. Lukács 12,4–7..... 8

Vasárnapi prédikációk

Czapfalvy József: Gyermeknevelés. Lukács 2,41–42 12
Csiha Kálmán: A száradtkezű meggyógyítása. Márk 3,1–5..... 14
Henk G. van de Graaf: A korinthusi elhívott szentek. 1Korinthus 1,1–3..... 16
Kozma Zsolt: Az Úr megy előttünk. 2Mózes 13,17..... 20
Nagy László: Amikor beteltek... Lukács 2,21–24..... 23
Sógor Csaba: Karácsony után. Máté 2,19–23 25

Esketési beszéd

Bányai László: Házastársak, örökös társak. 1Mózes 1,27–28 28

Temetési beszédek

Eszenyeiné Széles Mária: Testamentum. Filippi 4,11–13 30
Gaurucza Tibor: Mamácska elment. Ézsaiás 43,1 31
Eduard Thurneysen: A szeretet soha el nem fogy. Zsoltárok 91,12 32

Nőszövegségi irodalmi est

Sövényházyné Sándor Judit: Reményik Sándor vallásos költészete 34

A lapot alapította: dr. Csiha Kálmán és Nagy László
Főszerkesztő: Nagy László
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Az Erdélyi Református Egyházkerület Igazgatótanácsa

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza

Készült a Református Egyház Misztótfalusi Sajtóközpontjának
nyomdájában

Műszaki szerkesztő: Bálint Lajos

Számítógépes szedés, tördelés: Venczel Géza

Tanulmány

S. MacLean Gilmour

Jézus nyilvános működésének kezdete Lukács 4,14—30

1. Jézus visszatérése Galileába (4,14—5)

14—15. Ugyanúgy, mint Márk és Máté evangéliumában, Jézus nyilvános működése megkísértése után Galileában kezdődik. Jézus a Lélek erejével tért vissza Galileába (vö. 3,22; 4,1). Lukács nem tesz említést arról, hogy Jánost ideiglenesen fogságba ejtették (Mt 4,12; Mk 1,14). Szerinte Jézus Jeruzsálembe menetele előtt (9,51), galileai működésének egyetlen rövid megszakítása akkor lehetett, amikor „áthajóztak a gadariaiak földjére, mely Galileával átellenben fekszik” (8,26), de az is lehet, hogy Lukács Márkból „Galileát” (Mk 1,39) azért helyettesítette „Júdeával” a 4,44-ben, hogy egy olyan igehirdetési körútra utaljon, amely kiterjedt Palesztina más zsinagóáira is.

2. Jézus kiűzetése Názáretből (4,16—30)

Lukács kihagyja Jézus üzenetének összefoglaló mondatát a Mk 1,15-ből, és egy szemléletes példával helyettesíti azt. Ez a történet a Mk 6,1—6-on alapszik, mely a megfelelő helyen (8,56 után) kimaradt a harmadik evangéliumból; az azonban vitás, hogy vajon Lukács a saját kezdeményezéséből egészítette-e ki Márk ide vonatkozó részeit vagy bizonyos olyan forrásanyagot talált, amelyet Márkhoz kapcsolt. Mindenesetre változtatott a Márkban előforduló sorrenden, azzal a céllal, hogy Jézus nyilvános működését drámai bevezetővel lássa el. Mt 4,13 szintén utal egy, a kapernaumi tevékenysége megkezdése előtti názáreti látogatásra (ellentétben Márkkal); e megjegyzés valószínűleg a Q-forrásban fordulhatott elő.

16. A palesztinai zsinagógában az istentisztelet a sema imádságának, a Törvény könyvéből egy kijelölt szövegnek (parashah), a Prófétai Iratokból egy szabadon választott résznek (haftara) a felolvasásából, valamint e rész magyarázatából és az egyik vagy mindkét szentírási szakasz alkalmazásából, illetve egy pap áldásából vagy egy laikus imádságából állt. A Szentírást héberül olvasták fel, és egy fordító versenként fordította arám nyelvre. A korabeli zsinagógában nem volt hivatalos „igehirdető lelkész”. A zsinagóga előljárói felkérhették bármelyik gyülekezeti tagot vagy vendéget, hogy Igét olvasson vagy prédikáljon (vö. ApCsel 13,15). Az volt a szokás, hogy az Igét felállva olvasták és leülve imádkoztak.

17. „Odanyújtották neki Ézsaiás próféta könyvét, ő pedig kinyitotta a könyvet.” A Törvény könyvét hároméves felolvasási ciklusra osztották; Babilóniában pedig egyéves ciklusra, de a Prófétai Iratokból tetszés szerint választották ki a felolvasásra szánt Igét.

18—19. E rövid lekciónak legnagyobb része a Septuaginta szövege alapján, Ézsaiás 61,1—2 részekből van kiválasztva. „Hogy bekötözsem a megtört szívüket” egy olyan mellékmondat az eredeti forrásból, melyet a legjobb Lukács-kéziratok kihagynak. „Hogy szabadon bocsássam az elnyomottakat” a LXX szövegéből, Ézsaiás 68,6-ból származik. Mind az eredeti LXX-szöveg, mind pedig Lukács változata a következőképpen fogalmazható meg:

Az Úr lelke van énrajtam,

Mivel felkent engem:

Azért küldött el,

Hogy az evangéliumot hirdessem a szegényeknek,

Hogy a szabadulást hirdessem a foglyoknak...

Az eredeti szöveg a próféta fogság utáni missziói tudatát fejezi ki. Ez a rész ugyanakkor Jézus azon szavain alapszik, melyeket Keresztelő Jánosnak üzent a 7,22-ben (Mt 11,3). Lukács szövegében a „felkent engem” Jézus keresztségére vonatkozik. Lukácsnak a Jézusról alkotott

felfogására jellemző, hogy az ő küldetése az volt, hogy „evangéliumot hirdessen a szegényeknek” Az „Úr kedves esztendeje” a messiási korra vonatkozik.

20. A zsinagógában a szolgálta (hazzan) az a mindenes volt, akinek feladatai közé tartozott a gyermekek tanítása, a bűnösök megbüntetése, valamint az, hogy a tekercestartó szekrényből kivége az illető könyv tekerceit és visszategye oda azokat. Ugyanúgy, mint az ApCsel 6,15-ben és a 10,4-ben, az Ige, melynek fordítása itt „minden szem rajta függött”, az izgatott várakozás légkörét sugallja.

21. „Ma teljesedett be ez az írás fületek hallatára”! Lukács szerint Jézusnak ez az első nyilvános kijelentése azt az állítást tartalmazza, hogy ő az ótestamentumi jövendölés beteljesedése. Eljött a Messiás és vele együtt „az Úr kedves esztendeje”, Isten országa.

22. „Mindnyájan egyetértettek vele.” Ezután egy Márkra jellemző megjegyzés következik: „Nemde a József fia ez?” — mely hasonlóan a Mk 6,3-hoz, inkább ellenségeskedést, mint meglepetést fejez ki.

23. „Orvos, gyógyítsd meg magadat!” Minden nyelvben és minden időben létezik a közmondás: A jótékonyág otthon kezdődik. Az *Oxyrhynchus Papyrus* a III. századból egy olyan változatot tartalmaz, amely nyilvánvalóan Lukács alkalmazásához igazodik: „Jézus azt mondta: Egyetlen próféta sem kedves a maga hazájában és egyetlen orvos sem gyógyítja azokat, akik ismerik őt” (Ox. Papyrus I.11.). A közmondás alkalmazása azt sugallja, hogy az elbeszélés Jézus igehirdetésének későbbi szakaszára vonatkozik, mivel Lukács még nem számolt be egyetlen kapernaumi tevékenységről sem.

24. „Bizony mondom néktek, hogy egyetlen próféta sem kedves a maga hazájában” — Márkra jellemző betoldásnak tűnik (Mk 6,4). Lehet, hogy a Lukács által használt forrásból hiányoztak a 22. és a 24. versek. Az elbeszélés zökkenőmentesebben folyt volna e sorok nélkül.

25–27. A két ótestamentumi próféta példája elhallgattathatná azokat a hangokat, melyek szerint Jézusnak csodálatos tetteit inkább szülővárosában kellett volna véghezvinnie (23. v.), habár ez a párhuzam nem teljes, mert Kapernaum feltehetően zsidó város volt. Ennek ellenére kevés összefüggése lehet azzal a megjegyzéssel, hogy „egyetlen próféta sem kedves a saját hazájában” (24. v.). Illés történetét az 1Kir 17,8–24 meséli el. A kijelentés, hogy „nem volt eső a földön három évig és hat hónapig”, Jak 5,17–18-ban is megjelenik. Az 1Kir 18,1 szerint a szárazság kevesebb mint három évig tartott. Az apokaliptikus irodalomban „három és fél év” (a hétnek fele) sztereotíp időtartama a gonosz és ínség idejének, ez magyarázza meg a kronológiai változást. Elizeus történetében a 2Kir 5,1–14-ben Isten prófétája egy nem-zsidónak szolgál.

28–30. Mk 6,5–6-ban nem találunk semmi utalást a Jézus ellen forduló nyílt ellenséges cselekedetre. „A zsinagógában mindenki megtelt haraggal”, mert Jézus működésének jótéteményei mások javát szolgálták.

A modern Názáret topográfiaja megváltozott, nehéz a „hegynek szakadékát”, melyre Lukács utal, lokalizálni. Az, hogy Jézus átment köztük, arra utal, hogy sérthetetlen volt a tömeg által kifejtett erőszakkal szemben (vö. Jn 7,30).

A názáreti történet Jézus nyilvános működésének élére helyezve előjátéka az egész lukácsi kettős (evangélium, Apostolok cselekedetei) életműnek.

Több főmotívummal találkozunk itt:

- a praeparatio evangelica az Ótestamentumból;
- a Szentlélek erejével való beteljesedés;
- az evangélium hirdetése a szegényeknek;
- a messiási kor eljövételének hirdetése;
- a zsidók ellenségeskedése és a nem-zsidók missziója.

Jézust saját városának polgárai visszautasítják, ez az olvasót felkészíti Krisztusnak a főtanács általi és a Jézus által hirdetett örömmüzenetnek a zsidó nép általi visszautasítására. Ez előkészíti a Pál római munkásságáról szóló megállapítást: „Vegyétek tehát tudomásul, hogy a pogányoknak küldetett el Istennek ez az üdvössége. Ők pedig meg is fogják azt hallani” (ApCsel 128,28).

Fordította: Geréb Erzsébet

(Részlet a *The Interpreter's Bible* c. munkából. VIII. köt. Abingdon Press, Nashville 1980. 88–96.)

Újesztendei prédikációk

László Dezső

Újesztendei atyai szó

Alapige: Ézsaiás 41,10
Bibliaolvasás: Máté 7,13–29

Az esztendő utolsó estéjét mindenki szereti meleg családi vagy bizalmas baráti körben tölteni. Közelebb húzódunk egymáshoz, hogy ebből a közösségből erőt és bátorságot merítsünk az ismeretlen jövő felé való elindulásunkban.

Az őesztendei házias, otthoni körből az újév első napjának reggelén itt vagyunk ebben a templomban, a keresztyén gyülekezetben. Gondolunk-e arra, hogy itt is családban, hitünknek a családjában, a mennyei Atyának a hajlékában vagyunk együtt, nemcsak magunkban, hanem ígérete szerint itt van közöttünk a mi fejünk, pásztorunk és Urunk: Jézus Krisztus is?

Ennek az istentiszteletnek éppen az a különleges célja, hogy a mennyei Atyával és egymással testvérekkel való közösségből induljunk el az új esztendő ismeretlen útjára. Testi szemünkkel csak egymást látjuk, bizony elég sok arcot, akik nagyon régen vagy talán sohasem látták egymást. De nem ez a fontos, hanem az, hogy valamiképpen megérezzük, hogy az ismeretlen jövő kapujában ezen a helyen az ég és a föld Urával, de nekünk édes Atyánkkal találkozunk, az ő eligazító, utat mutató szavát hallhatjuk. Az a fontos, hogy az ismert és ismeretlen arcok mögött meglássuk a testvért, hogy újból felfedezzük: mind egyek vagyunk a mi fejünkben, Jézus Krisztusban.

Úgy kell most ezen a helyen ülnünk, mint Isten sokfelőlről maga köré gyűjtött gyermekeinek, Isten valóságos családjának; úgy kell hallgatnunk mindarra, ami most az Ige alapján elhangzik, mint Isten tulajdon beszédére. Milyen öröm tudnunk, hogy mennyei Atyánk szól most hozzánk, megfáradt, reményvesztett, megerhelt gyermekeihez.

Mit üzen nekünk ma a mennyei Atya?

Ne félj, mert én veled vagyok!

Ne félj!... Ó!... milyen nagy szükségünk van erre a biztató, bátorító szóra! Mennyi félelem mindnyájunk szívében! Hogy féltjük magunkat és kedveseinket! Minden félelem annak a jele, hogy nincs elég erőnk arra, bizalmunk az iránt, ami előttünk áll. Magunkat, saját erőnket elégtelennek tartjuk arra, hogy szembenézzünk mindazzal, ami előttünk sötétlik.

Hogy féltünk gyermekkorunkban, ha be kellett menni a sötét szobába, ha éjszaka felébredtünk és mindenki mély álomban aludt körülöttünk. Milyen rettegés szállt meg, ha odakint viharfelhők tornyosultak, beborult az ég, mennydörgött és villámlott, s mi magunkra voltunk. Ahogy nőttünk, úgy szabadultunk meg ezektől a gyermeki, alaptalan félelmektől, de jöttek helyettük még súlyosabb és még komolyabb félelmek, bizonytalan érzések. Megnőtt a felelősségünk és ezzel együtt a félelmünk: Kitágult előttünk az élet sok ezer lehetősége és lehetetlensége, egy végtelen világ tele száz és száz veszedelemmel, és mi hiába hagytuk el a gyermekkort, felnőtt létünkre is — legyünk őszinték — többször féltünk, mint kiskorunkban. Pedig ez nincs jól a mi életünkben, a keresztyén embernek az életében.

Emlékezzünk csak vissza, hogy miképpen múltak el, szálltak tova gyermekkori félelmeink. Úgy, hogy megfogta a kezünket az édesanyánk, vele együtt akármilyen sötét szobában vagy udvaron is bátran keresztyül mertünk menni. Akármilyen szörnyű vihar dühöngött odakint, ha velünk volt a szobában az édesapánk, nem féltünk semmitől. Minden félelem azonnal elszáll, ha az ember nálánál erősebbel van együtt, ha az ember nincs egyedül. Minden félelem az egyedüllétnek a következménye.

A keresztyén ember életében a félelem annak a jele, hogy magában és magára maradt az Isten és az atyafiak nélkül. Isten úgy űzi el a félelmeket, hogy önmagát adja nekünk, hogy mi többé ne nélküle a félelemben, hanem vele együtt a bátorságban, bizalomban és erőben tudjunk járni. Ne félj, mert én veled vagyok! Ezt üzeni mindnyájunknak Isten. Ki az, aki ezt az üzenetet küldi? Ennek az egész világnak Ura, fenntartója és kormányzója, akié minden hatalom, aki egyedül intézi a mi sorsunkat. És ő nemcsak mindenható Úr, hanem szerető Atya is, akinek nemcsak ereje és hatalma van a kormányzásra és a megtartásra, hanem szeretete, irgalma és kegyelme is. Az ő ígérete erre az évre így szól: veled vagyok! És ez az ígélet a félelem elűzését, egész valónk megbátorodását jelenti és eredményezi.

Kiben és hogyan van velünk az Isten? Az ő Fiának, Krisztusnak, az egyik bibliai neve: *Immánuel*, ami magyarul azt jelenti: velünk az Isten. Isten tehát ezért ígéri, hogy Krisztus velünk van, velünk lesz ebben az évben is, és Krisztus által elűzi a mi okos vagy okatlan félelmeinket.

A kérdés csak az, hogy mi vele leszünk-é, megmaradunk-é mellette, vagy ebben az évben is elkerüljük az ő nekünk felkínált kegyelmi ajándékát, jelenlétét, félelmeket elűző hatalmát. Isten Krisztusban és Krisztus által az ő földi testében, a keresztyén gyülekezetben van velünk, van jelen az életünkben. Nemcsak az év első napján, de minden időben vár mindnyájunkat ez a családi hajlék, az Isten háza s benne az Atya szeretete és a Krisztussal való közösség. Nem Istenen, hanem kizárólag rajtunk áll, hogy vele leszünk-e bátorságban, vagy nélküle leszünk a félelemben.

Ne csüggedj, mert én veled vagyok, Istened vagyok, megerősítelek, sőt megsegítetek! Ez az Isten atyai üzenetének második tétele.

Ne csüggedj! — szól az Ige azokhoz, akik csüggednek. Mi a csüggedés oka? Az az ember csügged, aki nem hisz abban, hogy elég ereje van az előtte tornyosuló akadályok leküzdésére. A csüggedés tehát fordított viszonyban van az erővel és egyenes viszonyban az akadályokkal. Minél erőtlenebbnek érzem magamat, annál hamarabb csüggedek, s minél nagyobbak az előttem emelkedő akadályok, annál inkább besüllyedek csüggedésem mocsarába.

Mi nemcsak félelmes szívű, hanem csüggedő emberek is vagyunk. Fogyatkozó erővel, csökkenő önbizalommal nézünk elébe az egymás után jövő esztendőeknek. Pedig ez nincs jól a mi keresztyén életünkben. Minden csüggedés a hitetlenségnek egyik komoly jele, a bátorság bizonyosága annak, hogy erős és hatalmas Isten a mi szerető Atyánk. Ő azonban minden hitetlenségünk ellenére is így szól: ne csüggedj, mert én vagyok a te Istened. Ő ebben az évben is a csüggedésből kiemelő Istened és Atyánk marad, függetlenül attól, hogy mi miképpen vélekedünk róla, mi!yen közösséget ápolunk vele.

A csüggedő ember semmiképpen nem tudja magát a csüggedésből kiemelni. A *zarándok* útja című könyv leírja, hogy miképpen érkezik meg Keresztyén a csüggedés országába, hogy süllyed el benne annál inkább, minél jobban ki akar belőle evickélni. A csüggedés valóban olyan, mint egy mocsár, nem találunk a fenekén szilárd talajt, s a magunk erején semmiképpen nem tudunk belőle kiemelkedni, csak jobban belesüllyedünk. A csüggedésből csak más emelhet ki bennünket, külső erővel, a szilárd és biztos partról. A mocsárba esett embernek kívülről, a partról gerendát vagy deszkát nyújtanak be, kötelet dobnak feléje, s ő csak a külső erő segítségével tud a lefelé húzó hínár karjai közül megmenekülni. Ebben a vonatkozásban nem igaz az ismert szólam, hogy csak az az igazi erő, amely önmagában bírja támaszát. Az igazi erő mindig kívülről és felülről jön, s a csüggedő embernek önmagán kívül, az Istenedben, mint egy szilárd pontban, az egyetlen szilárd pontban kell megkapaszkodnia.

Ezért mondja az Isten a csüggedő embernek: én a te Istened téged megerősítelek. Isten végtelen és kifogyhatatlan erőforrás. Csak úgy árad belőle a Szentlélek megerősítő, megbátorító, csüggedésből kiemelő árama. De ez az áram csak ott hat, ahol vele kapcsolatot teremtettek. A világ legjobban berendezett és felszerelt gyára sem tud addig semmit termelni, amíg bele nem kapcsolják motorjait a villamos áramkörbe, amíg nem kap erőt magán kívülről. Nos, a keresztyén ember számára maga az

Isten a végtelen erőforrás, de csak akkor, ha a keresztyén ember vele közösségben van, ha a hite, mint egy biztosíték, összeköti az ő életét Isten életével. A hívő ember is megcsügged, megfárad, meglankad, de amikor ezt észreveszi, azonnal hozzákezd az Istennel való közösség egyre teljesebb ápolásához, a vele való hívő közösség ápolásához, s így újabb és újabb erőt nyer. Ő, hányszor tapasztaltuk a nagy csüggedések, elernyedések idején az Ige igazságát: akik az Úrban bíznak, azoknak erejük megújul.

De nemcsak a belső erősítéssel, hanem a külső akadályok elhárításával is megsegít az Úr. Hányszor de hányszor kellett nagy szegyenkezés között megtapasztalnunk, hogy Isten közbelépett és éppen akkor hártotta el az életünket pusztulással fenyegető akadályokat, amikor már nemcsak elcsüggedtünk, hanem egyenesen kétségbeestünk. Nemcsak a mi belső világunk, hanem a rajtunk kívülről levő világ is, minden akadályával együtt, Isten kezében van. Ő adja az akadályokat, ő állít a meredek szélére, mert meg akarja próbálni erőnket, a benne való bizalmunkat. Sohasem próbál erőn felül és a próbával együtt a kimenekedést is megadja mindnyájunknak.

Ennek a külső segítségnek a mi oldalunkon az a feltétele, hogy higgyünk és bízzunk abban, hogy ő mindent megtett értünk, és szüntelenül imádkozunk azért, hogy ebben a támogatásban részeltessen bennünket és azokat, akiknek életét még a miénknél is súlyosabb és nehezebb akadályok között látjuk megrekedve.

Végül azt az ígéretet teszi az embernek, hogy igazságos jobbjával támogatja.

Támogatásra a bizonytalankodó, sánta, megrokkant embernek van szüksége. Az ilyen embernek valaki, aki nálánál erősebb, megfogja a kezét, vagy a hóna alá teszi a karját és így kipótolja az erejét és ügyességét.

Isten is támogatja az ő bizonytalankodó, meg-megroskadó, gyenge gyermekeit, mialatt meg-megrogyva tovább vándorolnak az élet országútján.

Mi az ő bennünket támogató jobbjá? Talán még helyesebb volna így kérdezni: mi az ő bennünket támogató jobb keze? Az Apostoli hitvallásban azt valljuk, hogy az Úr Jézus Krisztus ül az Atya Istennek jobbján. Nos, ez azt jelenti, hogy Krisztus a jobb keze. Isten Krisztussal, mint a jobb kézzel, erős karral támogat minket földi vándorlásunk ideje alatt. Krisztus pedig adja az ő Igéjét. Aki azt mondotta önmagáról: Én vagyok az Igazság! Isten Krisztusban, Krisztuson keresztül a Szent Igének a világosságával, eligazító világosságával támogat bennünket. Az Igében utat mutat, erőt, világosságot és támaszt ad a keresztyén embernek. Minden földi botorkálásunknak egyetlen oka van: távol maradtunk a minket támogató, eligazító, bennünket vezető isteni igazságtól, az Írásban foglalt Igétől, annak világos útmutatásától.

Isten erre az esztendőre is ígéri az ő Igéjének a támogatását, hirdeti azt itt a templomban, kezünkbe adja az otthoni csendes óra idejére. De ismét csak oda érkeztünk meg, hogy ezzel a támogató, eligazító Igével bizony élnünk kell, el kell fogadnunk és fel kell használnunk a magunk javára.

Mennyi biztatás, bátorítás az Isten mai üzenetének minden szavában! Milyen fel-séges ígéretek attól, aki sohasem hazudik, aki szavát megtartja: Velel vagyok, Istened vagyok, megerősítelek, megsegítelek, támogatlak. Milyen csodálatos, igazán nélkülözhetetlen következményei vannak ezeknek az ígéreteknek: elszállnak a félelmeink, kiemelkedünk csüggedéseink közül, bátorság, erő, biztonság kerül a félelmek, csüggedés és erőtelenségek helyére. Isten kész megcselekedni mindent, hogy a mi életünk bátor, erős, bizakodó és eredményes élet tudjon lenni. Ígéri, hogy velünk lesz, hogy a miénk lesz, erőt, segítséget, támogatást nyújt nekünk. Ő ennél többet nem tehet. Nem érzéketlen, tehetetlen, felelőtlen fatuskókká, gépekké, hanem érző, gondolkodó, felelősséget hordozó, hívő emberekké tett. Ebben az esztendőben minden azon fordul meg, hogy mi azzal az Istennel fogunk-e járni, aki azt mondja, hogy velünk van, azé az Istené leszünk-e, aki azt mondja, hogy a miénk.

Egyről azonban legyünk bizonyosak, hogy ő a mi igyekezetünk, a vele való közösség-ápolásunk mértéke felett fogja megmutatni félelmet elűző kegyelmes jelenlétét, csüggedésből kiemelő, akadályokat elmozdító erejét, támogató karját, mert mint Atya a gyermekeit, ingyen kegyelemből, tiszta szeretetből szeret és hordoz bennünket esztendőről esztendőre. Ámen.

Akitől félni kell

Alapige: Lukács 12,4–7

Bibliaolvasás: Lukács 12,1–3; 8,12

1Péter 4,12–19

Ez a nap és sok más formája földi életünknek, a születés és névnapok pogányságunkra, egyszer született voltunkra emlékeztetnek. A keresztyén egyház az egyik-másik ilyen pogány ünnepet megkeresztelte és beiktatta a maga ünnepei közé, hogy azokon is örvendezhessünk, mert a keresztyén embernek az a kiváltság adatott, hogy igazán tudjon örvendeni annak, hogy másokat meg tud örvendeztetni. E napok azonban szífvósan őrzik a pogány időköt, és ha azokat az Isten Igéje fényébe állítjuk, a mulandóságról, a halálról beszélnek, elszomorítanak és kétségbe ejtenek. Néha meg szeretnék állítani az időt, máskor siettetnék az ütemét. Milyen jó, hogy jóságos kéz őrzi annak biztos ütemét. Az evangélium öröme készleti a sápirozó, lehajtott fejű pogányt, a mi sokszor lázadó öemberünket.

A keresztyén gyülekezet örvend és örvendenie kell, hogy új esztendő ért és kezdetet meg. Minden kegyes lélek hálás, még a sóhajtasok is hálától terhesek. De van fájdalom is ebben a hálálkodásban. Árnyékot vet az örömünkre, ha múlt évi számadásunkra gondolunk, mely hiánnyal végződött. Nem hiszünk a szemünknek, ha valami hiányzik, amit sehonnan sem tudunk pótolni, kiegyenlíteni. Annnyira foglalkoztat ez a hiány, hogy erőnköt és kedvünköt veszítjük, néha elbillent lelkiállapotunkkal együtt mindent, még az életet is készek vagyunk magunktól elvetni. Mert a számadás nem sikerült sehogy sem. Még anyagilag valahogy, némi hazugsággal, önámítással vagy leggyakrabban magunkat elbódítva, színt adunk a számadásnak, de számadás közben a részletszámadásról az élet egész felelősségére terelődik a figyelmünk: előttünk állnak már életünk nagy ellentmondásai, hiányai. A test és a lélek, az idő és az örökkévalóság kérdése kétfelé tépi a lelkünket. Nyilvánvalóvá lesz egyszerre, hogy a mulandóságnál sokkal nagyobb terhe és ellensége a mi életünknek, minden hiányunk okozója a bűn. A mulandóság csak emlékeztet, a bűn életünknek esik és öl, pusztít, mérget kever az újesztendei örömbé. Hiányainkba, csüggedéseinkbe és mulasztásainkba telepedik be, pókhálóként vagy penészként lelkeségünk elhanyagolt szegleteibe. A teherlapunk tételei nőnek. Tevékenységeink szaporátlanságra vannak kárhözhatva. Ma a lelki összeomlásnak minden előfeltétele adva van. A halálnak teste ez. Az őesztendő summája ez, mely árnyékká lett és átvetődik ebbe az új esztendőbe is. Az új esztendő így nem az újakezdés alkalmá, hanem lépcső a végomlás felé.

Hát senki sincs, aki megmentse süllyedő életünköt? Ki mentes e kétségbeesett lelkiállapottól, kit nem marcangolt meg tegnap este a lelkiismeret? Ki tudja és tudta elmondani: itt vagyok, Uram, lezárt, mérlegképes számadással, tisztán, nincsen semmi fogatkozás bennem. Az ilyen önámítás következtében százezrek élete válik máról holnapra bizonytalanná, és az egymásért való lelki felelősség hiánya miatt ember-tömegek esnek áldozatul a bűnnek, melynek rabszolgái, eszközei vagyunk, de amelyet leplezünk, vagy nem akarunk észrevenni, vagy amivel szemben ellenállni már képtelenek vagyunk. Hiába felejtjük el vagy tesszük félre mesterségesen az őesztendő kellemetlen csalódásait, az az időjelző harangszó eszünkbe juttatja sorsunkat. Ha érzékeinköt elringattuk, ha fülünk nem hallja, akkor a lelkiismeretünkben kong ez a harangszó. Mintha a harang nyelve a szívünkhez ütődne. Bűntől beteg lélek és az Isten szavától megvert lelkiismeret a mi újesztendei ajándékunk. Esztendő, mely üdvtelességgel kezdődik. És minden olyan szépen, annyi leleményességgel van eltakarva, hogy egy ilyen megállapítás ünneprontás számba mehetne. De ha ideérkezünk és számadásunkat az Úr Jézus elé tárjuk, ő szól leghamarabb hozzánk az új esztendő minden napján. Ez a hang várakozásunkon felül meglepetést hoz. Sóhajtozó, kétségbeesett, csődbe jutott lelkeket barátainak nevez. Ebben a megszóltásban nincs semmi

szemrehányás. Pedig milyen kemények a szavai a bűn ellen. Milyen meglepő már az a tény, hogy Jézus még mindig szól ehhez a világhoz, amelyik emberi számítás szerint nem méltó arra, hogy Isten tovább foglalkozzék vele. A világ hazudik és gyilkol, és mi alkatrészei és cinkosai vagyunk ennek a világnak. Egy sem kivétel közülünk, sem én, sem te. Nem figyelünk oda, ahol és amikor hazugságba és gyilkolásba esünk, mert félreállunk cselekedeteink következményei elől, szolgálatunk pázmáin halottakba botlunk, akik kezüinktől vagy lelkiségünk következtében estek el. Nem hisszük el, hogy milyen romlottak vagyunk. Tanúkkal és okmányokkal igazoljuk magunkat; és emberek fel is mentenek minden vád alól, de talpunk alá került egy férgecske, elaludt száználunk felébredt, így juttatja Isten eszünkbe az általunk megölt lelkek hosszú sorát, akiknek anyagilag is, de fokozottabban lelkileg életlehetőségeit megszüntettük vagy elpusztítottuk. Jézus így is barátaiként szólít meg.

Nekünk barátunk az, aki érettünk szenvedett, de annak a sorsát is magáévá tette, akit megöltünk. Ő nem az a barát, aki csak kötelességet teljesít embertársaival szemben, hanem életét áldozta fel barátaikért; mi csak azokért szoktunk áldozatot hozni, akik megérdemlik. El is várjuk, hogy barátaink hálásak legyenek. Jézus olyan barátsággal ajándékozta meg a bűnösöket, melyet ő nem a hálaára épített és nem tett attól függővé, mert amit adott, azt feltétel nélkül adta és akkor is adta, amikor barátai elfelejtették vagy egyenesen életére törtek. A hála is csak egészen önkéntes lehet, mert a kikényszerített hála, még ha tüzre adjuk is testünket, rajtunk semmit sem változtat, Isten pedig figyelmen kívül hagyja azt. Jézus a vámszedőket, az érdemteleneket, a senkiket, a féltékenyeket és megfélemlítetteket szólította barátainak. Jézus megszólítása átalakító erejű. A hálátlanság lehámlik a lélekről, a gyáva szembe mer nézni a halállal, a rab a rabtartóval, a törpe a hatalmassal, az eddig unszolt a szolgálat alkalmait keresi, felegyenesedik, mint akinek nemcsak megkegyelmeztek, hanem mint akit kitüntettek.

Mi is féltékenyek lettünk, sok közöttünk már a vámszedő, a senki és a megfélemlített. Még van kenyérünk, de mégis remegés és félelem a táplálékunk. Tüzt várunk, mert fázunk, de ha meggerjed, megrémülünk tőle. Nem valljuk be egymásnak gyöngeségeinket, de majdnem hőskökké nővünk, ha anyagi, testi életünk veszélyben forog. Külső kereteinket mentegetjük, de a lélek javveszékelyének nem hiszünk, haldoklását nem vesszük észre. Javveszékelyünk anyagi, testi életünk romlásán, miközben lelkiségünk vérbé fagyva a jerikói úton irgalmas samaritánusra vár, mert ennek az embernyomnak a felelősei a testi élet, a keretek mentésével vannak elfoglalva. Ez a nemzedék ma is inkább elveszett anyagi javaiért kesereg, és visszanyeréséért a föld hatalmait imádja. Ezért félünk, ezért félünk azoktól, akik a testet megölik. Fojtogató lehetete ez annak a hamis szellemiségnek, mely a komolyan nem vett keresztyénség ösvényein átszivárgott a népek életébe. Jobban bízunk a magunk lelki erejében, mint Krisztusban; inkább hittünk a hamis tolmácsnak, mint Isten Igéjének. Megtanultuk, hogy a Sátán utánozni tudja Krisztust, és hogy az ördögök is hisznek. A keresztyénség és vele együtt minden lelkiség két tűz között remeg.

Vajon, atyámfia, kibírod-e a vad pogány rohamot, a diadalordítást, vállalod-e a Krisztus-féleség egyre nehezedő terhét. Számadás ideje van! A bűn rohama ez... Mintha ismerős volna ez az erőszakos indulat nagypéntekről, mely rohamot Isten Fia szenvedett el — vagy Isten szemrehányása és figyelmeztetése ez a veszedelem, mert Krisztust mellőztük, vagy pedig bérelt beretvául és haragja botjával használja azokat, a földi hatalmakat, amelyek Isten országának eltiprására szánták magukat. Nekünk azonban nem a találgatás adatott feladatul, hanem Isten Igéje, amint az Jézus Krisztusban testté lett és az ő kijelentésében most is minden hívő számára hallható. Jézus maga szól a válságos pillanatokban: ne féljete! Ő szereti a bűnöst, és érette szembeszáll minden testiséggel és minden földi hatalommal. Hirdessétek, hogy az ő országa nem e világból való, hogy ő meggyőzte a világot, nagyobb hatalmon is erőt vett, mint a föld jelenlegi bálványai, azon vett erőt, akinek minden földi bálvány szolgál, a sötétség hatalmát kötözte meg és szorította az idői élet korlátai közé, hogy csak e világban és csak a testet sanyargathassák, de a lélek felett ne uralkodhassanak. Ne féljete a tűztől, Krisztusról beszéljete alkalmas és alkalmatlan időkben. Az ő Igéjét hir-

dessétek, mihelyt szóltok, már ömlik a megtartó erő minden szenvedőre. Hirdesd, kiáltsd, mert Isten elkötelezte magát, hogy vállalja sorsodat, utána megy az Igének, s ha a hirdetéssel elkötelezted magadat, ráismeresz túró, harcos társaidra, testvéri közösségben találsz magad. Ebben a közösségben, az ő egyházában akar téged Krisztus-félévé nevelgetni, hogy ne légy a félelem pribékje, hanem a halálig való türelem és engedelmesség hőse. Azért félj a föld hatalmától, mert nyomdokain haladva sorsát is vállalnod kell, pedig tudod, hogy minden test fű, de ne félj tőle, mert csak testeden van hatalma. De félj Istenedtől, aki nem hagyja bosszualatlanul az övéin elkövetett erőszakosságokat, aki a testet csak az égő kemencébe, de az ellenszegülőket, hűtlen lelkeket, az áruló szolgákat, a félkeresztényeket a gyehennára veti. Azért tőle féljtek!

De azért is féljtek Istentől, mert ő nemcsak a megtévedt népek igazságos bírója, hanem esküdt ellenségének, a bűnnek eltiprója is. Az emberi félelem, az embertől való félelem nem tud különböztetni. Isten pontosan különböztet: gyűlöli a bűnt, és szereti a bűnt. Isten intézkedéseit a földön azok az ellentmondások kísérik, melyek ebből az alapmagatartásból következnek. Isten ellenünk még elszántabban lép fel, mert minden világhelyzet mellett ugyanabban a bűnben találhatunk, amelyikért Istenhez megyünk panaszra. Isten könyörtelenül végrehajtja az ő ítéletét a bűn felett, amint azt nagypénteken látjuk, pedig mi azt hittük, hogy Isten Fia Istentől verettetik. A bűn látszólagos győzelme, Isten látszólagos veresége ez a nagy leszámolás — a valóságban Isten igazságos ítéletet tett a bűn felett. Valaki Krisztus nyomában jár, vállalnia kell Isten igazságosságának szemléltetését — nemcsak Isten gondviselésének előnyeit, de mindazokat a szenvedéseket is, amelyek Igéjének hirdetésével és a hitvalló élettel együtt járnak. Aki ma keresztényen létezik nem szenved, akár egyén, akár közösség, egyház, annak kétségbe vonhatjuk a kereszténységét, a Krisztus-féleségét. A Krisztus barátai a világban többet szenvednek, mint ellenségei. Ha súlyosan érzed Isten kezét életedre nehezedni, tudd meg, hogy az ütés a bűnnek van szánva — a felemelt kéz neked útjelző az örök élet felé. A lesújtó kéz neked mentésre nyúlt alá — ölelő, megváltó akarat keres meg téged, lett testté az Úr Jézus Krisztusban —, ítéletének szava számodra: a megbocsátás üzenete, melynek tartalma az, hogy ő kiegyenlítetté az új esztendei és mindenkori számadásodat. Mert neked Isten kedves esztendődet akar adni még most is. De ez csak annyiban lesz a te kedves esztendőd, amennyiben azt te más embernek is úgy hirdeted, mint az ő közvetlen üzenetét. Hordoznod kell a bűnnel való küzdelem minden nyomorúságát, mint hadszíntér, de részed van a Krisztus győzelmében is. Minden a tied, amit ő ebben a győzelemben szerzett: élete és halála egyaránt. Isten azért támad reád, hogy az örök kárhozattól, a gyehennától megmentsen és ne juss a fű sorsára. Hogy más légy, mint a fű vagy a fvényre építő földi hatalom birtokosa. Ítéletének terhét a te Urad: Jézus Krisztus viselte helyetted, ki már akkor szeretett téged s odaadta magát érte, amikor Isten tudtodon kívül először reád gondolt. Megjárta a gyehenna minden reád váró gyötrelmét, hogy Uradon keresztül egyenes legyen neked az út a mennyei házad felé.

A számadás mindig nehéz az élet fordulóján, mert életünket kétféle félelem rettegteti. A testünk természetszerűleg fél, mert a világ minden hatalma fenyegetőleg nehezedik reá testi életünkre. A világ bizonyosra veszi, hogy a testi — külső — élet megsanyargatására a lélek is engedelmesen megadja magát. Isten életünket egészen akarja, s biztosít, hogy minden esetben gondot visel arra, ami a földi életünkre nézve szükséges. Nélkülözhetetlen azonban az, hogy a testünk ellen támadóktól ne féljünk, mert Isten nem tűri el, hogy azok a gyermekek, akikért ő Fiát feláldozta, rajta kívül mástól is féljenek s ezzel az ő hatalmát kétségbe vonják és gondviselését lebecsülik. Ezért biztat minden helyzetben, ezért áll a hitvallók mellett. Azért mag a vértanúk vére, mert Isten gyönyörködik az önkéntes áldozatban, s ha az gyarló is és nem is mérhető össze Krisztus áldozatával, de Isten éppen Krisztus érdeméből kipótol minden hiányt a hívó, engedelmes élet számadásában. Az ő egyháza nem azért maradt meg, mert ezt az egyház tagjai megőrizték vagy mi képesek volnánk megőrizni, csupán azért tartja meg, hogy általa üzenetet küldjön a világnak, hogy hírül adja bocsánatát vagy nemtetszését. Mi magunk hűtlenek, hazugok, Istent áltató nép közössége

vagyunk, akik azért nyerünk létjogot a világban, mert tetszett az Úrnak, hogy barátainak, követeknek, tolmácsainak tekintsen minket és megszájon a számadás nehéz perceiben, megmentsen a kétféle félelemtől, elfogadja a szolgálatunkat hálaaként és örök élettel ajándékozzon meg. Az Ige alázas szolgálatán át az egyház által szól Isten a világhoz, és a világ ennek a szolgálatnak köszönheti Isten türelmét, s megvárja Isten, hogy üzenete az ő hitvallói által minden néphez, minden lélekhez eljusson. A hitvallók előtt jár az Úr Jézus, ki minden félelmet, rettegést magára vett barátaiért, hordozta Isten haragját, hogy Istenben ne csak a számon kérő bírót lássuk, hanem a megbocsátó, megváltó kegyelmes Istent. Barátai, tanúi, övéi vagyunk. A pokolban is megkeresi azokat, akik az övéi, égen és földön velünk van Szentlelke által. Rendületlen bizalom ébred a lelkünkben, és jelenvaló életünk minden nyomorúságában biztosan tudjuk, hogy Isten felőlünk valami jobbról gondoskodott. Csak tőle félünk, félelemmel és rettegéssel hajtva végre üdvösségünk útján szolgálatunkat. Isten Igéjének engedve inkább, hogy nem az embereknek.

Isten választott seregében, az egyházban nincsen értéktelen lélek, mert minden lélek értékét a bűnbocsánat és kegyelem reménysége teszi oly értékessé, hogy Krisztus egész életét áldozta érte. Istennek a férgeske számontartása éppen olyan nagy és szent gond, mint az ő Fiának sorsa, mert Fiában minden kicsinyt fiává fogadott, akik Fia testébe és halálába belekereszteltettek. De az egész teremtett világ az ő gondozásából él, Isten a maga háztartásában Úr és gondviselő, akinek akarata és tudta nélkül a teremtmények semmit sem tehetnek, de még csak meg sem mozdulhatnak. Isten érték-sora egészen más, mint ahogy azt nekünk az anyagias világ tanítja. A hajszál számon tartott érték — a veréb számon tartott lény — a néma teremtményeknek mind szolgálatuk, szerepük van Isten háztartásában, mert mind eszközül használható, és ő bölcsen felhasználja céljai véghezvitelére. A szerves világ sem vonhatja ki magát a parancs alól, sőt, ha hírnökei elhallgatnak, a kövek fognak kiáltani, hogy tudtul adják az ő akaratát. De mindez csak kerete annak, hogy választott serege neki szolgálhasson, hogy kegyelmét, jótéteményeit híresztelje. Nem igaz az, hogy Istennek csak a nagy dolgokra van gondolja. Nem tudsz te olyan kicsi és jelentéktelen lenni, hogy ő észre ne venne, nem tudsz olyan mélyre sülyedni, hogy utánad ne nyúlna. Hitvalló lehetsz, tehát szívvel-lélekkel az kell lenned. — Tied lehet a Krisztus halálának és feltámadásának igazsága, tehát bele kell keresztelkedned az ő halálába. Így egészben fogod látni e szétzilált életet, és csak Istentől fogsz félni. Ő kiegyenlíti hiányos számadásod, és kedves lesz az új esztendő, mert Krisztus barátjaként dicsekszel e nyomorúságos világban az örök élet reménységével. Ámen.

Vasárnapi prédikációk

Czapfalvy József

Gyermeknevelés

Alapige: Lukács 2,41–42
Bibliaalvasás: Lukács 2,41–52

I.

Jézus szülei: József és Mária istenfélő, vallásos emberek voltak, akik évenként feljártak Jeruzsálembe a húsvét ünnepére. Mikor Jézus 12 esztendős lett, őt is felvitték magukkal a szent városba. Együtt mentek tehát a szülők és a gyermek. A szülők jó példaadásukkal igyekeztek felkölteni fiukban az istenháza iránti vágyakozást és szeretetet.

A legjobb eszköz a gyermeknevelésben ma is a jó példaadás. A legokosabb tanítás sem ér fel ennek hatásával és erejével. Enélkül a legszebb szó is szappanbuborék, amely elröpül, semmivé lesz. A jó példa magában véve is vonz, megragad, mint ahogy a mágnes is vonzza és magához ragadja a vasat. A szó bemelegíti az egyik fülön, s a másikon gyakran hatás nélkül kimegy. A jó cselekedetek azonban, amiket az ember meglát, azok belevésődnek, beleidegződnek a lelkébe és az agyába. Ezért a modern pedagógia a szemléltetést, a képet tette az iskolai tanítás egyik fontos eszközévé.

Ami a tanításban a kép, az a nevelésben a példa. Hányan tehetünk bizonyosságot arról, hogy az iskolában annak idején hibátlanul megtanult leckét pár hónap alatt elfelejtettük. De a könyveinkben talált jó szemléltető képet úgy megjegyeztük, hogy még ma sem felejtettük el.

Gyermekeink is sokkal hamarabb elfelejtik a szavainkat, mint a tetteinket. Többször halljuk felnőtt emberek ajkáról azt, hogy az én édesapám vagy édesanyám ezt így vagy úgy tette, mint azt, hogy így vagy úgy mondotta. Komoly figyelmeztetés ez mindnyájunknak arra, hogy mint szülők, gyermekeinknek mutassunk mindenképp jó példát.

Mit jelent ez az életben?

Ne csak kérjük őket a jóra meg a szépre, hanem magunk is ezeket gyakoroljuk előttük. Ne csak szavakkal buzdítsuk őket a mértékletes, tiszta életre, a emberbecsülésre és emberszeretetre, a békesség keresésére, hanem mindezekben magunk is mutassunk jó példát. Ne csak buzdítsuk őket az imádkozásra, hanem mi se szégyelljünk előttük és velük együtt imádkozni. Ne csak szóval sarkalljuk őket, hogy olvassák a hasznos könyveket, hogy azokból tanulván jobban boldogulhassanak az életben, hanem szabad időnkben mi is vegyük kezünkbe azokat a hasznos könyveket, s elsősorban a könyvek könyvét, a Bibliát, hogy tudakozván az írásokat, örök életre szóló bölcsességet meríthessünk belőle. És ne csak szóval figyelmeztessük őket a templom gyakorlására, hanem Jézus szüleinek a példájára mi is menjünk velük minden alkalommal az istentiszteletre.

Meglássátok, ha így teszünk, sokkal eredményesebb lesz minden szóbeli tanításunk, mert azt, amit gyermekeink a mi életünkben szépnek, jónak, hasznosnak és megvalósíthatónak találnak, azt a maguk életében sem fogják rossznak, haszontalannak és megvalósíthatatlannak minősíteni.

II.

A másik nevelő erény, amit Józseftől és Máriától megtanulhatunk, az a gyermekünk lépteinek ellenőrzésében tanúsított példaadó gondosságuk és példaadó lelkiismeretességük.

Mikor Jeruzsálemből hazatérőben észreveszik, hogy fiuk elmaradt tőlük, azonnal keresni kezdik az úti társaságban, a rokonok és az ismerősök között. Mikor pedig nem találják, visszatérnek a fővárosba, ahol csak harmadnap a templomban találják rá, a tudósok és doktorok között. Mindaddig nincs nyugalomuk, amíg ismét maguk mellett nem látják, mert minden másnál fontosabb számukra a gyermek.

Megvan-e bennünk ez a gyermekeink iránti szülői gond és szeretet?

Jól tudom, vannak önfeláldozó szülők, akik gyermekeikért minden áldozatra készek, akik nemcsak az idejüket, de az életüket is készek volnának feláldozni értük. De sajnos olyanok is vannak, akik édeskeveset vagy keserves-keveset törődnek gyermekeikkel. Akiknek a gyermekeit valóban csak az isteni gondviselés őrzi. Akiknek a gyermekei úgy nőnek fel, mint az útszéli vadfa, nyezetlenül, bárdolatlanul, magukra hagyatva. Akikről csak a vihar, az élet vihara tör le olykor egy-egy vadhajtást, egy-egy ferde kinövést. Vannak szülők, akiknek a szemében fontosabb a pénz, a vagyon, a szórakozási lehetőség, az élvezetek keresése, mint az utód, a gyermek, a jövőendő ígérete.

És ha vannak, akik gyermekeik hollétével, viselkedésével, szellemi fejlődésével nem törődnek, még többen vannak, akik nem törődnek a lelkével s az erkölcsével.

Hány hajlék van, amelyben vasárnap délután vagy este kapja magát a fiú vagy a leány, otthagya a szülői házat és elmegy sokszor bejelentés nélkül szórakozást keresni. És a szülő, ha tud is róla, nem törődik vele, nem érdeklődik utána, hova ment, merre, milyen társaságba keveredik, hol szerez magának mulatságot vagy szórakozást. Pedig sokszor nagy szükség lenne arra, hogy a szülő utánanézzon gyermekének. Ha megtenné ezt, ha keresésére indulna, legtöbbször nem a templomban, az Isten szolgájával való hasznos foglalkozásban találná, hanem egészen másutt — nemegyszer sajnálatos, szomorú körülmények között.

Nagy szükség van arra, hogy a szülő gyermeke szórakozását ellenőrizze, környezetét ismerje, minden lépését figyelemmel kísérje, hogy azonnal közbeléphessen, ha látja, hogy rossz társaságok romlásba viszik, erkölcsét veszélyeztetik, testét és lelkét beszennyezik.

III.

Ehhez az éber szülői gondhoz — harmadik nevelői erényként — még hozzá kell járulnia az intésben való türelemnek, szelídségnek.

Jézus szülei, bár sokat fáradtak és aggódtak a három nap alatt, amikor gyermeküket megtalálták, nem fakadtak ki veréssel fenyegető, átkozódó, káromkodó szidalomban. Fenyegetőzés helyett szelíd fájdalommal szólt az édesanya: „Fiam, miért cselekedted ezt velünk, én és édesatyád nagy bánattal kerestünk téged.” Szidás helyett szelíd szemrehányással igyekszik ráhatni, és egész bizonyos, hogy ennek a szelíd anyai magatartásnak nagyobb hatása volt a gyermekre, mintha az édesanya vesszővel fenyegette volna.

Szükséges olykor a szülői, főleg az édesapai szigor. Az Írás is helyénvalónak találja azt, de mindig tudni kell, hogy mikor alkalmazandó a kemény büntetés és mikor csak a szelíd figyelmeztetés. Amíg a szelíd szó használ, mellőzni kell a szigorú büntetéseket. Vannak szülők, akik azt mondják: sajnos az én gyermekemnek a szép szó már nem használ, én kénytelen vagyok bottal nevelni. Ez nagyon sajnálatos állapot, s az oka az, hogy az ilyen szülő gyermekét kezdettől fogva drasztikus büntetésekkel nevelte. Ezért van, hogy a szép szó, a kérés és a szelíd feddés már nem használ, sőt sokszor még a bot sem, mert a gyermek a verést is megszokta, mint az állat, amelyet szigorú büntetésekkel, bottal dresszíroznak.

De ha a kényszerűség arra viszi a szülőt, hogy szigorúan fegyelmezze gyermekét, akkor is éreztetni kell vele, hogy a fenyítőeszközt nem a türelmetlenség vagy a harag, hanem az érte való aggodalom és felelősségérzés adta a kezébe. Sohasem szabad elfelejteni a fegyelmező szülőnek Luther bölcs tanácsát: „Ha az egyik kézben bot van, a másikban legyen ott az alma.”

IV.

A gyermek az Isten legnagyobb áldása. De oktanul, szeretetlenül nevelve átokká is lehet. A jó és rossz hajlam minden gyermekben benne van. Hogy melyik jut benne túlsúlyra, abban nagy szerepe van a szülői gondnak, az iskolai, az egyházi és a társadalmi nevelésnek.

A család, az egyház, a nemzet és az egész társadalom jövője függ attól, hogy mivé lesz a gyermek. Azért mélyen át kell érezni minden szülőnek és minden nevelőnek a gyermekek jövődjéért rá háruló felelősséget, s úgy kell vigyázni a rábízottak testére, lelkére, szellemi és erkölcsi nevelésére, hogy a gyermek, a jövő hordozója, az egyházban és a társadalomban ne átokká, hanem áldássá legyen.

Ha az Igére hallgatva, jó példaadással, szerető gonddal és szelíd intéssel nevelünk, akkor Isten meg fogja segíteni fáradozásainkat, s hálás szívű gyermekek fogják áldani a jó szülőket, bölcs nevelőket munkájukat és személyét még haló poraikban is. A jó szülők a mennyei Atya szófogadó és hálás gyermekei. Ámen.

Csiha Kálmán

A száradtkezű meggyógyítása

Alapige: Márk 3,1—5

Bibliaolvasás: Róma 5,1—11

Amikor Krisztus Urunk belépett a zsinagógába, egy száradt kezű, beteg emberrel találkozott.

A zsidók közül sokan gyűlölködve arra gondoltak, hogy ha Jézus szombatnap gyógyítani fog, akkor bevádolják. Nem törődtek ennek az embernek a szenvedésével; nem szerették volna azt, hogy meggyógyuljon. Az egész dologból csak az érdekelte őket, hogy miként tudnák bevádolni Jézust.

Abban a zsinagógában találkozott a betegség és a szenvedés; abban a régi zsidó templomban találkozott az emberi rosszakarat és a gyűlölet.

Ennek a zsinagógának az ajtaján nyitott be Jézus.

A világ azóta sem sokat változott. A világban még most is jelen van a betegség és a szenvedés. Most is jelen van sok ember szívében a rosszakarat és a gyűlölet, de ebbe a világba benyit most Jézus is.

Ebben a mi templomunkban is talán mindannyian olyanok vagyunk, mint a meg-száradt kezű ember. Mindannyian könnyen mozgásképtelenek lehetünk. Mindannyian agyvérzést szenvedhetünk. Mindannyiunknak van seb a lelkén vagy a testén. Mindannyiunk életében pusztított már a gyűlölet és a rosszakarat. Lehet, hogy kívülről lépett be az életünkbe, lehet, hogy a szívről teremtett és a szívről lépett bele a világba.

Jézus benyitja ide is az ajtót!

Úgy, miként akkor „ismét” bement a zsinagógába, úgy jön be ismét a mi templomunkba, úgy jön be ismét a mi szívről, úgy jön be ismét a mi életünkbe. Hisz így énekeltük az előbb: „az áldott orvos közeleg, a drága főpap Jézus...”

Ő azért jött, hogy eltüntesse a gyűlöletet. Azért jött, hogy meggyógyítsa a száradt kezű embereket.

Mennyi mindent jelent a kéz az ember életében.

Először: amikor még kicsik voltunk, nem mertünk átmenni a sötét szobán. Anyi félelmet láttunk magunk körül. De ha édesanyánk kézen fogott bennünket és átvezetett

a szobán, olyan bizalommal tudtuk beletenni kicsi gyermekkezünket az ő meleg és biztos kezébe. Akkor nem féltünk semmitől sem, mert tudtuk, hogy jó helyen vagyunk. Egyszerre eltűnt a szorongás a szívünkéből. Akkor az édesanyánk kezébe tett gyermekkéz a bizalmat jelentette.

Aztán szálltak a hetek és a hónapok, rohantak az évek. Valakit megszerettünk. Megálltunk vele együtt az úrasztala előtt és elmondtuk: „Sem egészségében, sem betegségében, sem boldog, sem boldogtalan állapotjában, holtomiglan vagy holtáiglan hitetlenül el nem hagyom...” Akkor az az egymásba kulcsolódó két jobb kéz a szeretetet jelentette.

Aztán szálltak tovább a hetek és a hónapok, rohantak tovább az évek. Van, akinek keze feltört a munkában. Van, akinek keze idegesen fogja a ceruzát vagy a mérőeszközöket és más szerszámait. Ha egyszer megbénulna a keze, nem tudna többet kenyeret keresni. Egyszerre belépne a szegénység a szobába, egyszerre belépne a bánat a családba. Most ez a kenyérkereső kéz a mindennapi kenyeret, a mindennapi reményiséget, a ruhát és a terített asztalt jelenti a családnak.

Egyre szállnak a hetek és hónapok, repülnek az évek és az évtizedek. Lassan elgyengül és megöregszik a kezed. Egyszer le kell tenni a szerszámokat. Le kell tenni a ceruzát, le kell tenni a szerszámokat. De amikor nem tud dolgozni többé a kezed, még akkor is lesz benne annyi erő, hogy összekulcsold és imádkozni tanítsd kicsi unokádat. Ekkor ez az imára összekulcsolt öreg kéz a hitet fogja jelenteni.

Mennyi mindent jelent a kéz az ember életében. Jelenti a bizalmat, a szeretetet, az erőt, a kenyeret, a hitet.

Milyen szomorú az, amikor valakinek megszárad a keze, amikor valaki nem tudja mozdítani két dolgos kezét.

De milyen szomorú, amikor valakinek megszárad a bizalma, amikor valakinek megszárad a szeretete, amikor egy családban egyszerre kihül a békesség és a boldogság, amikor úgy érzik, hogy idegenek ülnek egymás mellett az asztalnál, üresen kezdenek csengen a szavak, értelmét veszti sok minden, ami azelőtt értelemmel volt tele.

Milyen szomorú, amikor egy-egy családban megszárad a szeretet keze. Milyen szomorú, amikor megszárad az erő. Nemcsak a testi, hanem a lelki erő is. Amikor úgy érzed, hogy nincs miért és nincs kiért dolgozz. Amikor úgy érzed, hogy nincs már tovább, amikor már nem bírod tovább vinni a keresztek.

Milyen szomorú, amikor úgy megszárad a lélek az ember életében, hogy képtelen tovább a szeretet szolgálatára.

Hány ilyen száradó élet, hány ilyen száradó család, hány ilyen száradó otthon van!

Ha lelki szemekkel tudnánk látni, bizony sok ember életében látnánk ilyen megszáradt kezét!

Jézus azért jött ismét és ismét, hogy megálljon a zsinagógában, hogy megálljon az élet nagy forgatagában, hogy megálljon a te életedben is. Ő nem törődik sem a gyűlölködéssel, sem a gonosz indulatokkal. Igen, az életben jelen van a gonoszság és a bűn, a betegség és a szenvedés is, de az életben jelen van Isten is. A hívó embernek ez az a nagy többlet az életben. Így minden betegség és szenvedés fölött, minden bűn és gonoszság közepette meg tudja látni Istent, és érzi, hogy Jézus jön. Úgy érzi, mint a beteg, aki tudta, hogy Jézus érte jött, hogy őt meggyógyítsa.

Jézus akkor haraggal szemlélte azokat az embereket, akik az egészsből csak azt figyelték és keresték, hogy mivel tudják vádolni őt. Rájuk való tekintettel is azt mondta a megszáradt kezű embernek: „Állj elő a középren!”

Vannak az életben alkalmak, amikor elő kell állni. Megszáradtan is, betegen is, erőtellenül is, mert egyszerre megérzi az ember, hogy Isten zörget a szívén és azt mondja neki: „Állj elő a középren!”

Merd vállalni, hogy én meggyógyítalak téged! Merd vállalni, mások és önmagad előtt egyaránt, hogy kezembe teszed az életedet: „Állj elő a középren!” Ha ennek az embernek nem lett volna hite, ha szégyellt volna kiállni a középren, ha félrehúzódt volna, amikor azt mondta neki Jézus: nyújtsd ki a kezedet, akkor nem gyógyult volna

meg. Mondhatta volna: Uram, már mindent megpróbáltam. Voltam orvosoknál, kuzuzlóknál, voltam javasasszonyoknál és kenőknél, de nem sikerült. Nem tudtak meggyógyítani. Ne tegyél neveltségessé, Uram! Ne állíts ki a középére! Ne mondd, hogy nyújtsam ki a kezemet, mert úgysem tudom kinyújtani!

Ha ez az ember így szólt volna, nem gyógyult volna meg sohasem.

Jézus közelében csak az tud meggyógyulni, aki ki mer állni a középére, aki meri vállalni a kockázatot, Jézus közelében csak az tud meggyógyulni, aki ki meri nyújtani a kezét, mert ebben az esetben lett légyen bármilyen béna, mégis sikerülni fog az néki. Mert ha te mondd, hogy épüljön meg a bizalmam, mert ha te mondd, hogy jöjjön vissza az egészségem, mert ha te mondd, hogy újra szeretet és békesség lesz az életben, mert ha te mondd, hogy legyen újra lelki öröm, akkor amim van, és úgy, amint van, kinyújtom feléd, Istenem, és hiszek abban, hogy meggyógyulok, mert te szólsz énhozzám.

Ez az ember kinyújtotta a kezét és az meggyógyult. Olyan éppé lett a keze, mint az egészséges másik!

Bizonyára tudjátok, hogy mi sokszor miért nem tudunk meggyógyulni. Mert nem hiszünk benne. Mert nem halljuk meg Jézus szavát: „állj elő a középére!” Mert visszahúzódunk a magunk bánatába, a magunk nyomorúságába, a magunk gyengeségébe, és amikor azt mondja, hogy „nyújtsd ki a kezéd”, akkor azt mondjuk, hogy úgysem tudjuk megtenni, hogy vége van már mindennek. De akkor betegek és gyógyulás nélküliek maradunk tovább.

De aki egyszer meghallja a Jézus szavát és kinyújtja a kezét, annak meggyógyul a keze, annak meggyógyul a szíve, annak meggyógyul a bizalma és a szeretete, ereje és hite. Akkor kinyújtott kezével meg tudja fogni Jézus kezét, és vele indul tovább.

Jézus ma újra bejött ebbe a templomba és azt mondta egy szárazkezűnek, vagyis neked és nekem: „Állj elő a középére!”

Mered-e vállalni, hogy előállsz? Mered-e vállalni, hogy az élet nagy forgatagában kiállj a középére, akkor, amikor hív a te Istened, akkor, amikor te egészen bénának érzed magad, akkor, igen, akkor, megújuló akaratokkal és hittel úgy mozduljon felé a kezed, hogy a szíved is beledobbanjon a gyógyulás lehetőségébe és örömébe?

Csak meg kell próbálni.

Csak el kell indulni.

Egyszer egy híres világszótól, aki egyébként nagyon szegény volt, azt kérdezték, hogyan sikerült neki ilyen szegényen bejárni az egész világot. Ő így válaszolt: „Úgy, hogy elindultam, és a többi aztán mind jött magától.”

Ilyen a keresztyén élet is. Ne várd, hogy nagy erődd legyen. Ne várd, hogy hegyeket mozgató hited legyen. Ne várd, hogy tökéletes bizalmad legyen. Nincs és nem is lehet neked, hisz minden Isten ajándéka.

De legyen engedelmes szíved, és amikor Isten szól, akkor tudj előállni, akkor tudj megmozdulni, akkor tudd kinyújtani a kezéd, és akkor tudj elindulni feléje, mert akkor ő gondoskodik majd rólad; gondoskodik, hogy meggyógyuljon az életed. Akkor Isten kegyelméből a többi már menni fog magától. Amen.

Henk G. van de Graaf

A korinthusi elhívott szentek

Alapige: 1Korinthus 1,1–3

Bibliolvasás: Ézsaiás 6,1–13

A keresztyén embereknek van valami dolguk egymással!

Nézzük csak Pál apostolt! Levelet írt a távoli Korinthusban lakó keresztyéneknek. Igaz, előzőleg Korinthusban mint az ottani gyülekezet első lelkipásztora másfél évig élt és dolgozott. Ez azonban a levélírás pillanatában már rég elmúlt. De mégis, de továbbra is fenntartja velük a kapcsolatot. Úgy látszik, hogy az apostolnak van valami

dolga velük. Annak ellenére, hogy a Korinthusból való eltávozása után többen nem éppen kedvesen beszéltek róla. Voltak olyanok a gyülekezetben, akik őt utódjával, Apollóssal és Kéfással, vagyis Péter apostollal hasonlították össze, és ezeket többnek tartották, mint őt. Ennek ellenére levelet írt nekik. Nyilvánvaló, hogy van valami dolga velük.

A keresztyén embereknek van valami dolguk egymással! Azonban néha-néha, amikor más keresztyénekre figyeltetek, azt mondhattátok és gondolhattátok: lám, ezek mások, ezekkel nem tartozunk együvé! Miért? Mert másképpen gondolkoznak, másképpen viselkednek, mert más konfessziót vallanak, más nyelven beszélnek vagy más módon tartják istentiszteletüket. Lehet, hogy ezért sokszor azt gondoltuk: ó, mi nem tartozunk ezekhez!

Ma délelőtt azonban Isten Igéje Pál apostol által azt mondja nekünk: De igen! Valamennyien egymáshoz tartozunk! Az összes nagy különbségek ellenére, ti keresztyén emberek mind együvé tartoztok és nektek van valami közös dolgotok egymással.

Vajon milyen közös dolgunk van egymással?

Az, hogy mindnyájan „elhívottak” vagyunk. Ez az, ami minket összeköt: az elhívásunk. Figyeljünk csak arra, amit Pál apostol írt: „Pál, Jézus Krisztusnak Isten akaratából elhívott apostola.” Elhívott apostola... Elhívottnak lenni, ugye, ez már valami? Mindnyájan ismerjük Pál apostoli elhívásának megható történetét. Jézus személyesen jelent meg neki a Damaszkusz felé vezető országúton. Közvetlen kijelentés a mennyből! És ebben az egyetlen pillanatban Pál egész élete teljesen megváltozott. Nem nagyszerű az ilyen elhívás? Pál elhívott apostol!

Azonban kivel történik meg ilyesmi?! Nem úgy van-e, hogy ez csak néhány kivételes emberrel történik meg? Nem — mondja Pál a korinthusbelieknek —, ne tévedjete! Én magam elhívott ember, elhívott apostol vagyok. De ne feledkezsetek meg arról sem, ami titeket történt. Ti is elhívottak vagytok! Elhívott szentek — így írja: „Pál... elhívott apostol... az elhívott szenteknek.” Mint egykor én, Pál, éppúgy ti is lovatokról leestetek egyszer a földre, amikor a mennyből Isten elhívása megtalált benneteket.

Talán azt kérdezitek most, hogy ez mikor és hol történt meg a korinthusbeliekkel? Akkor és ott, amikor az elhívott Pál apostol Jézus Krisztus evangéliumának hirdetése közben hozzuk érkezett.

Most talán azt mondjátok: — Igen, ez igaz. Pál apostol által persze maga Isten hívta el a korinthusbelieket... — De lehet, hogy ezzel egy kicsit csalódtatok is, mert mégis más, ha valaki fölött a mennyek nyílnak meg, és megint más, ha emberi eszközön keresztül jön Isten elhívása. De, kedves testvéreim, tényleg más ez? Biztos-e, hogy egy közvetlenül a mennyből alászálló elhívás valóban nagyobb csoda annál az elhívásnál, amely Pál apostol Isten iránti engedelmisségén és munkáján keresztül éri el a korinthusbelieket és folytatólagosan minket is?!

Hát nem igazán csodálatos az, ahogy Isten minket elérte?! Az engedetlenség és a bűn évszázadai után, a népek nyelvi különbségeinek és a népek engedetlenségének ellenére Isten hívása és elhívása elérkezett hozzánk. Tihozzatok itt Erdélyben érkezett el Isten elhívása. Az egyházon keresztül, sok-sok református prédikátor, sok-sok édesapa és édesanya fáradozásán keresztül! Még a kommunizmus ateista nevelése és kényszeruralma sem tudta meggátolni, hogy Istennek ez az elhívása eljőjön tihozzátok. Isten szeretetének ez a híre és hívása egyszer mihozzánk Hollandiába is eljött. És amikor titeket itt Erdélyben és minket ott Hollandiában a keresztség által Isten hívása és elhívása elérte, akkor így szólt az Úr: „Neveden hívtalak téged, enyém vagy!” Hát nem csoda ez?!

Így mindnyájan pont olyanok vagyunk, mint Pál apostol: Isten akaratából elhívottak. Ez az elhívás az a közös dolgunk, amely minket keresztyén embereket összekapcsol: mindnyájan Istennek a Jézus Krisztusban elhívott gyermekei vagyunk.

Ez a mi közös dolgunk.

Tudjuk, hogy nálunk Hollandiában és talán itt Erdélyben is vannak olyanok, akik azt mondják, hogy hisznek, de nekik nem kell sem egyház, sem gyülekezet. Inkább magánügynek tartják a hitet. Ez azonban lehetetlen. Miért? Azért, mert Isten másképpen akarja. Amikor Isten embereket hív, akkor nemcsak magához hívja őket, hanem egymáshoz is. Ezért nem kell Pálnak minden egyes korinthusbeli hívőnek személyesen levelet írnia. Egyszerre az összes elhívottaknak írhat: „Az Isten gyülekezetének, amely Korinthusban van.” Ez levelének címe, elhívásuk által végleg együvé tartoznak.

A gyülekezet a görög eklézsia kifejezés szerint ezt jelenti: az elhívottak köre, az elhívott nép. És ennek a körnek, ennek a népnek a tagjai elválaszthatatlanul azokhoz tartoznak, akik ha más nyelven beszélnek is vagy más helyen élnek is e világon, de mindnyájan Isten akaratából elhívott szentek. Ezért ír Pál apostol az „elhívott szenteknek, mindazokkal egybe, akik a mi Urunk Jézus Krisztus nevét segítségül hívják, bármely helyen, a magukén és a miénken”. Isteni elhívása által mindnyájan egygégé lettünk: egy közönséges keresztyén anyaszentegyházat alkotunk.

Ezért nem vagyunk mi magunkéi. Nem mondhatjuk azt, hogy ehhez vagy ahhoz a reformátorhoz, ehhez vagy ahhoz a lelkipásztorhoz vagy püspökhöz tartozunk. Mert Jézus Krisztus által Isteneivé lettünk. Ahogy Pál írja: „Az Isten gyülekezete”, azaz az ő tulajdona vagyunk. Mert maga Isten az, aki elhívott minket. A gyülekezet, az egyház, Isten Igéje szerint, az Isten népe. Nem egy emberi intézménynek a fiókja, nem egy emberek által alapított klubnak, pártnak vagy irányzatnak az alosztálya. A korinthusbeli gyülekezet nem Pálnak vagy Kéfásnak, azaz Péternek vagy Apollónak a munkaeredménye. A gyülekezet nem a természetes helyi kultúrának egyik jelensége, hanem Isten ezen ezen a meghatározott helyen való megjelenése.

Nem mi választottuk a gyülekezethez való csatlakozást, miként Pál apostol sem maga kérte az apostolságra való elhívást. Megtörtént vele. Isten akaratából történt meg. Ahogy ez velünk is Isten akaratából megtörtént. Ő maga választott el minket, a világ legszebb választási eljárásában. Nem azért hisszük az egy közönséges keresztyén egyházat, mert mi annyira szeretjük egymást, hanem azért, mert Isten úgy szerette a világot, úgy szeretett és szeret minket, hogy az ő egyszülött Fiát adta értünk. És most már csak az ő népéhez, Isten egyházához és gyülekezetéhez tartozhatunk.

„Isten gyülekezete...” — így írja Pál. Csodálatosan szép és szent elnevezés ez. Ez a megnevezés elhelyez bennünket Isten üdvtervébe és üdvtörténetébe, mely Ádámtól és Ábrahámától e világ végezetéig tart. Isten elhelyez bennünket elhívott népének történetébe. „A sötétségből az ő csodálatos világosságára elhívottak” történetébe.

Ha ez az egyetlen és egyetemes elhívás a mi közös ügyünk, akkor mit jelent ez az elhívás? Miért és mire hívott el Isten minket? Miért nem hívott meg minket rögtön a mennyekbe, és miért helyezett minket erre a világra? Ennek megjelölésére Pál apostol a következő jellemző szót használja: „szentség”. A keresztyének arra hívtak, hogy „szentek” legyenek. „A Krisztus Jézusban megszenteltek, elhívott szentek” — ezek vagyunk mi.

De mit jelent szentnek lenni?

Egyszer egy konferencián ebéd közben egy bolgár ortodox püspökkel beszélgettem. Egyházaink életéről, szokásairól és hittanáról beszélünk. Egyszer csak nagy büszkén azt mondta, hogy a bolgár ortodox egyháznak nagyon sok szentje van. Majd hozzátette: ugye nektek kálvinistáknak nincs egyetlen szentetek se?! Erre én azt válaszoltam, hogy nekünk igenis vannak szentjeink, mégpedig elég sok. Azt mondtam neki, hogy Hollandiában csak a hollandiai történelmi református egyháznak kb. 3 millió szentje van. Szegény ortodox püspök testvérem majdnem rosszul lett az ámulattól. Valóban, egészítettem ki, mert a Biblia szerint az egyház és a gyülekezet minden Krisztusba keresztelt hitvalló tagja „szent”, vagyis a Krisztus Jézusban megszentelt ember. Erre lassan magához tért az én kedves ortodox testvérem, és diadalmasan azt mondta: „Hát igen, de ezek a szentek nem számítanak!” Lehet, hogy neki nem számítottak, de Istennek igenis számítanak. Isten éppen arra hívott el mindeneket, hogy szentek legyenek.

Szenteknek lenni — mit jelent ez? A Biblia erről így ír: „Szentek legyetek, mert én, az Úr, a ti Istenetek szent vagyok.” Ez azt jelenti, hogy akiket Isten szentségre hívott, azokat a maga oldalára áthívta. Isten egészen más, mint mi, más, mint az a bűnös, szeretetben hideg-rideg és éppen ezért haldokló teremtés. Most azonban arról van szó, hogy e bűnös világban szentek vannak. Szentek itt és Korinthusban egyaránt.

De ez már szinte ellentmondás. Miért? Azért, mert Korinthus városa az akkori időkben éppolyan kikötőváros, mint az én hollandiai városom, Rotterdam most. Márpedig minden kikötőváros e világ megtörtségének valóságos példaképe. Az egész világ szennye-bűne ott áramlott keresztül. Lehetetlen olyan ledér életet elképzelni, melyet a lehető legrosszabb formában Korinthusban ki ne próbáltak volna. De egyszerre éppen ebben a városban valami más, valami új is létrejött. Más emberek lépek előtérbe. Mégpedig olyanok, akik ebből a csúnya életből áthívtak az élő Isten oldalára, akik ellenállanak a bűnnek, akik nem vesznek részt abban, akik másképpen viselkednek. Ezek a szentek. Ezek azok az Isten-pártiak Korinthusban, akik egészen másképpen, vagyis szentül élnek, mivel Isten egészen más, mint mi, vagyis szent.

Ezek a szentek nem azért különböznek polgártársaiktól, mert mindig kitűnő, előkelő és hibátlan emberek voltak, hanem azért, mert Isten újjáteremtette őket, mert Isten megszentelte őket a Krisztus Jézusban, az ő megbocsátásának és megújításának ereje által. Ezért Krisztus által kezdtek meghalni régi életük, az idő hatalmai és hatalmasságai, a kor szelleme számára; és Jézus Krisztus által kezdtek feltámadni az új, igaz és örök életre. Ezek a megszenteltek a Krisztus Jézusban.

Ismeritek-e ezt? Mert Isten akaratából, a Jézus Krisztus által ti is erre vagytok elhíva! Ezért kezdeményezte Isten azt a borzasztó áldozatot, hogy hatalmas és határtalan szeretete teljes erejével megüresítse önmagát, felvegye a keresztet, hogy így és ezáltal szentségre hívjon el bennünket. Így jelentek meg a szentek ott és akkor a görögországi Korinthusban, itt és most a hollandiai Rotterdamban és a romániai erdélyi Nagyváradon.

A szent Úrnak szenteltetettek valahányan!

E szentekről Pál apostol végül azt írja, hogy ezek azok, „akik a mi Urunk Jézus Krisztus nevét segítségül hívják”. Azt kell mondanunk, hogy ez a keresztyének jellegzetessége, ugyanis a keresztyének arra nyertek elhívást, hogy az Úr nevét segítségül hívják. Így és ebben él az egyetemes egyház és a helyi gyülekezet egyaránt. Ha az Úr nevét segítségül hívja, akkor él, de ha nem, akkor egyáltalán nem él.

Hát vajon ilyen gyülekezet, ilyen egyház vagyunk-e mi? Olyan keresztyének, olyan elhívott szentek vagyunk-e mi, akik az Úr nevét segítségül hívják?!

Az Úr nevét segítségül hívni azt jelenti, hogy Istent beengedjük az életünkbe, a mi mindennapi életünk megszokott rendjébe és minden titkos sarkába. Azt jelenti, hogy vele élünk napról napra, és állandóan segítségül hívjuk őt. Segítségül hívjuk őt mindenben. Munkánkban, társadalmi tevékenységünkben, népi életünkben és más népekkel való együttléttünkben. Ez a segítségül hívás a gyülekezet és az egyház valódi szívdobogása. Szabad Jézust segítségül hívni, jóban és rosszban egyaránt. Így tanuljuk meg őt szeretni, és az ő országának a reménységében így tanulunk meg vele együtt élni, hogy az ő nevében és erejében mind magunkról, mind másokról egyaránt gondoskodjunk, hogy az ő szeretetével szeressük embertársainkat, hogy minden szavunkkal, testünkkel, énekeinkkel és imádságunkkal a szent Isten nagy tetteit dicsérjük és magasztaljuk.

Jézus Krisztus nevét segítségül hívni azt jelenti, hogy életünk már nem önálló élet, hanem az ő számlájára élünk és halunk. Ez az, ami a keresztyének között közös. És ez nem csodálatos?

A legcsodálatosabb mégsem az, hogy nekünk van valami dolgunk egymással, hanem az, hogy egymással közösen van valami dolgunk Istennel.

Milyen dolgunk van Istennel? Az, amit Pál apostol az üdvözllet utolsó szavaiban ír: „Kegyelem néktek és békesség Istentől, a mi Atyánktól és az Úr Jézus Krisztustól.”

Ez Isten gyülekezetének, ez Isten népének a legszebb része. Tessék, mondja az Úr Isten, itt van az én kegyelemem és az én kibékülésem, itt van az én megbocsátásom és az én örök békecsésem!

Ingyen, kegyelemből: kegyelem és békecsésem számotokra.

Lássátok, testvéreim, ez a mi közös dolgunk és kincsünk.

Vajon tényleg elfogadtuk-e Istenünknek ezt a kegyelmét és békecséjét? Vajon tényleg befogadtuk-e szívünkbe, életünkbe?!

Egy cirkuszban egy akrobata, kötéláncos dolgozott. Nagy magasságban állt fenn a cirkuszátorban, félelmetesen vékony és keskeny kötele előtt. Így szólt a közönséghez: — Emberek, el tudok-e menni a kötéltúlsó végéig ezzel az egyensúlybotommal? — Mehetsz — kiabálták az emberek. És ment. A túlsó oldalon így szólt: — Emberek, egyensúlybot nélkül is mehetek? — Mehetsz — kiabált a közönség lelkesen. Ment is. A kötéltúlsó oldalán a kötéláncos újra szólt: — Emberek, tudok-e a kötélen járni ezzel talicskával? Igen, tudsz — válaszolta még nagyobb lelkesedéssel a közönség. Ment a talicskával, és tényleg sikerült is ez neki. Majd a kötéláncos újra a közönség felé fordult, és ezt kérdezte: — Mehetek-e a kötélen a talicskával, miközben a talicskában valaki ül? — Igen, mehetsz — kiabálta a közönség, szinte mérhetetlen rajongással. Akkor így válaszolt a kötéláncos: — Akkor kérem, jöjjön ide egy önkéntes! — Erre megdöbbenően mély csend támadt a cirkuszátorban...

Isten arra hívja az önkénteseket, hogy az ő kegyelmének és békecséjének a talicskájában foglaljunk helyet. A keresztyének arra hívtak, hogy egyedül Isten kegyelmével és békecséjével merjenek élni. Ha ezt nem kockáztatjuk meg, akkor tagadjuk azt, hogy szentekként akarunk élni.

Isten kegyelme és békecséje be akar tölteni minket. Isten arra hív minket, hogy mi állandóan hívjuk őt, hogy segítségül hívjuk Isten szent nevét, hogy kegyelmét és békecséjét kiterjesszük az egész világra.

Hallottátok-e, testvéreim, Isten elhívását? Ha hallottátok, akkor kövessük ezt az elhívását. Élünk akár Hollandiában, akár Erdélyben, akár Rotterdamban, akár Nagyváradon, élünk úgy, mint Isten elhívott szentjei, mint Istennek a Jézus Krisztusban elhívott és megszentelt gyermekei. Ámen.

(Dr. Henk G. van de Graaf lelkipásztornak, a Hollandiai Református Egyház Zsinata elnökének a prédikációja 1992. október hó 18-án hangzott el a Királyhágómelléki Református Egyházkerület Nagyvárad-Olaszi gyülekezetében.)

Kozma Zsolt

Az Úr megy előttünk

Alapige: 2Mózes 13,17

Bibliaváltozat: 1Korinthus 10,1–13

„Én vagyok az Úr, a te Istened, aki kihoztalak téged Egyiptomnak földjéből, a szolgálat házából” — ennek az őshitvallásnak egyik történeti gyökérszálát kapjuk a felolvasott Igében. Az esemény pillanatában még nem született meg ez a hitvallás. Akkor, ott, csak a helyzet szorítását érezhették Izráel fiai, mint a következő 40 évben többször is. Azt, hogy mögöttük, közelmúltjukban a szolgaság volt, amelynek emlékét mint a vándorlás legnagyobb batyuját cipelték: a robotmunkát, a megaláztatást, hogy a fáraó dühe rajtuk ömlött ki, akik 2Móz 1 szerint a legveszélyesebb kisebbség voltak. Előttük az ismeretlen puszták, az átláthatatlan Vörös-tenger, a harcra kész nomád törzsek. — Nem egy újszövetségi utalás engedi meg, hogy a magunk keresztyénségére gondoljunk, eddigi bűneinkre és nyomorúságunkra s a keresztyén élet leggyözegetlennek látszó nehézségeire.

Ez a rövid út Szukkóttól Etámig (12,37; 13,20) a felolvasott Ige jelene. De ez nemcsak Izráel útja, hanem Istené is, aki népével együtt jár. Így a múlt nemcsak az egyiptomi megaláztatások útja, hanem a tíz csapás közötti félelmeké, hanem tele van

Isten csodatevő hatalmának jeleivel. Az akadályok előtt is nemcsak Izráel maga áll egyedül, hanem Istennel együtt vándorolva néz szembe azokkal.

Mindkét szövetségre nézve érvényes, hogy Isten megváltó tettéből következik gondviselése: abból, hogy Egyiptomban a páskabarány vér-jele által, a tíz csapás által Isten megváltotta népét (lásd a 6,6-ban az eredeti szöveg szerinti „megszabadítani” és megváltani igéket), következik az, hogy gondot visel rá a vándorlás egész útja alatt, mint ahogyan a Krisztusban megváltott nép is biztos lehet Isten gondoskodó, hatékonyan őrző jelenléte felől. Ez a megoldásokat adó, utat nyitó gondviselés három veszély ellenében nyilvánul meg.

I.

Az egyik veszély az, hogy felmorzsolódnak, elpusztulnak a harcokban. A filiszteusok földjén — így nevezi az író ezt a partmenti vidéket — abban az időben még nem telepedtek le a filiszteusok, de már előttük ott harcias törzsek laktak. Izráel fiai „felfegyverezve” jöttek ki Egyiptomból, de ez valószínű csak annyit jelentett, hogy „hadirendben” (új fordítás), vagy azt, hogy „ötvenes csoportokban”. Ez azt mutatja, hogy nem fejetlenül menekültek, nem estek pánikba, ahogyan ez ekkora tömeg esetében várható lett volna. Ez így van, de még így is egy hadi szempontból hátrányos helyzetet jelentett a várható erőszakos, harcias törzsekkel szemben. — Isten nem engedte meg soha, hogy népe olyan eszközökkel küzdjön, amelyek a világ kezében vannak. Ha az egyház megkísérli ezt a „fegyvernemet” használni, szükségképpen alulmarad és végül elvész.

II.

A másik veszély az, hogy nem vállalja a harcot és visszatér Egyiptomba. Tudjuk, hogy a visszafordulás lehetősége mint csábítás állandóan előjövő kérdése Izráel fiainak. Érdekes, hogy minél távolabb kerülnek időben és térben Egyiptomtól, annál kívánatosabbnak, majdnemhogy kényszernek tűnik ez, egészen addig, hogy Egyiptom a húsos fazekak, a hagymák, dinnyék stb. bőségének az országává válik (4Mózes 11,4—5). Sőt, kb. 650 év múlva a babiloni veszély elől a jeruzsálemiek közül sokan Egyiptomba akarnak menekülni, ahol nem látnak harcot és nem éheznek (Jer 42,14). Isten itt először, majd később többször nem engedi meg, hogy népe visszatérjen Egyiptomba, mert az a „bűnnek ideig-óráig való gyönyörűsége”, ahogyan az Újszövetség beszél erről a kérdésről Mózesrel kapcsolatban (Zsid 11,25). De Etámban sem maradhatnak, mert ez nem csupán Egyiptom és az arab sivatag közötti város volt, hanem olyan csomópont, ahol az egyiptomiak erődítményt emeltek nemcsak az ország védelmére, hanem a ki-be utazók ellenőrzésére is. — Végül is a nehéznek tűnő keresztyén élet és az előnyökkel járó bűn-világ közötti naponkénti választásainkról van szó. Ha előttünk a keresztyén élet csődje áll, azt mondhatjuk, hogy mögöttünk az Isten nélküli élet csődje.

Ennek a kettős fenyegetettségnek a szorításában, ahol cselekedni muszáj, de bármilyen megoldás pusztulást helyez kilátásba, Isten cselekszik. Sem előre, sem visszafelé nem engedi népét, hanem kerülő úton vezet. Az Izráel által tervezett út, a filiszteusok földjén át, mintegy kétheti gyalogút — az Isten útja többszörösen hosszabb, méghozzá a puszták és a Vörös-tenger felé vezet. De ez a megtartatás útja. Nem az emberileg kiszámított jövő az, amelyet előtt Isten népe mindig is állt, hanem Isten jövője, amelyet elkészített népe számára. Ahhoz, hogy egyházunk, keresztyén személyes életünk ne semmisüljön meg, ne azonosuljon a világgal, hogy megőrizze megkeresése és hívő önazonosságát, sokszor nem kell más, mint Istenre figyelés, megkeresése annak az útnak, amelyet ő mutat, lemondás az önmagunk lehetőségeiről és felismerése annak, hogy Isten megoldása az egyedüli megoldás számunkra.

III.

A filiszteusok földjén keresztül vezető út ismeretes volt, mert már akkor járt karavánút volt Szíria és Egyiptom között. Az Egyiptomba visszavezető úton sem lehetett volna eltévedni, mert ezt már Izráel fiai is megtették. Az az új út, amelyet most választaniok kellett, ismeretlen volt, s a harmadik veszélyt rejtette magában, azt, hogy ezen eltévednek. Hogy ez ne történjen meg, Isten maga vezeti népét: felhő- és tűzoszlopban. Isten gondoskodásának erről a jeléről az Ige többszörös hozzánk szóló üzenetet tartalmaz.

1. Olvassuk figyelmesen a szöveget. Az Úr előttük megy felhő- és tűzoszlopban. Nem arról van szó, hogy Isten az ő népe elé küld valamilyen vezetőt, hanem arról, hogy ő maga megy előttük, arról, hogy ebben a két jelben ő maga van jelen. Hatékonyaságuk nem abban áll csupán, hogy nappal, illetve éjjel láthatók, hanem abban, hogy a két jel Isten jelenlétét jelenti a nép számára. Az ún. sínai tradícióban ennek a két jelnek nyomon követhető története van. A vörös-tengeri csodánál az addig elől járó felhőoszlop a két tábor közé áll, hogy eltakarja az üldözők elől az üldözötteket. De ekkor is maga Isten védi meg népét a fáraótól (2Móz 14,19—20). A sínai-hegyi kijelentésnél is Isten a „felhő homályában”, füstben és tűzben közeledik Mózeshez, illetve népéhez, hogy védje szentségétől (2Móz 19,9—18). Végül a gyülekezet sátorát is, szintén Isten jelenlétének jeleként, felhő borította be (2Móz 40,34—36). Úgy kell fogalmaznunk, hogy Isten a felhőben és tűzben nem láthatóan, de valóságosan jelen van, de így is: valóságosan, de nem láthatóan. És ezzel az újszövetségi és kálvini sákramentumértelmezésnél vagyunk. Amikor Pál azt mondja, hogy az atyák a „felhő alatt voltak” és a „felhőben” keresztekedtek meg (1Kor 10,1—2), ezzel az Újszövetség népét a sákramentum által hozzáköti ehhez a láthatatlanságában is valóságos Istenhez. — Jövőnkre nézve Isten ráutalt minket az ő jeleire, elsősorban a két sákramentum útjelző tábláira, de hinnünk kell, hogy sok más jelre is, hogy biztosítson, meggyőzzön arról, hogy ő maga megy előttünk, hogy ez legyen a záloga annak, hogy nem tévedünk el.

2. Isten jelenléte nemcsak látható a két jelben, hanem állandó is. A nappal látható felhő és az éjjel látható tűz által biztosítja Izráelt, hogy gondviselésében nincs kihagyás, s hogy ő népe számára mindig olyan jelenléti bizonyítékokat és biztosítékokat ad, amelyek állandóan láthatók, amelyek „nem távoznak el” vándorló egyházától, csak jeleket felfogó szemre, hittel felnéző tekintetre van szükségünk.

A Krisztusban szünet nélkül velünk járó Isten többszörösen ad jeleket, és ígéretet is fűz hozzájuk az Újszövetségben: íme, én titeket vagyok a világ végezetéig. Ezek Jézus mennybemenetele előtti utolsó szavai, s azóta érvényes az, amit a negyedik evangélista jegyzett fel a búcsúbeszédből, hogy a más vigasztaló, azaz a Szentlélek velünk marad örökké (Jn 14,16).

3. Ezt az állandóságot erősíti meg az a nyelvi furcsaság vagy éppen ellentmondás, amelyre nem mindig figyelünk fel ebben a közismert szövegben. Az Ige felhőoszlopról és tűzoszlopról beszél. Képzeteinkben az oszlop kőből, vasból, fából, valamilyen szilárd anyagból készül. A héber szó is álló tartóságot, szilárdságot, ledönthetlenséget sejtet. Elég itt csupán arra utalnunk, hogy ilyen oszlopokra helyezték a sátor súlyos függönyét (2Móz 26,31—32), s a salomoni templomnak is fontos kellékei voltak (1Kir 7,15 kk). A felhőt szétszórja, a tüzet kioltja a szél, de mert ez oszlop, ezért szétszórhatatlan és kiolthatatlan. Persze nem az anyaguk változik meg, állandóságukat Isten ígérete és szövetségi hűsége biztosítja.

A múlt és a jövő szorításában — ahogyan az igehirdetés elején fogalmaztam — Isten mindenkori népének csak egy kiútja és lehetősége van: sopánkodó hátranézés és aggódó jövőbe nézés előtt a jelen feladata az, hogy Istenre hallgatva bízzuk rá egész életünket. S ahogyan Izráel később többször is megvallotta, hogy egyedül az Úr

szabadította meg őt Egyiptomból, úgy elhangozhat most is a hitvallás: nincs senki másban üdvösség, csak a mi szabadítónkban, az Úr Jézus Krisztusban. Ámen.

(Mutatvány Kozma Zsolt közeljövőben megjelenő, *Alkalmas és alkalmatlan időben c.* prédikációskötetéből.)

Nagy László

Amikor beteltek...

Alapige: Lukács 2,21–24
Bibliolvasás: Galata 4,1–11

Betlehem szülötte, az Úr Krisztus, valóságos igaz ember és minden teremtménynél hatalmasabb, valóságos igaz Isten. Egyszerre, együtt és egy személyben. Az Úr Krisztus valóságos igaz istenségéről prédikál a karácsonyi angyal és így dicsőíti őt a mennyei seregek istentisztelete.

Az Úr Krisztus valóságos igaz emberségéről vall mai alapigénk, melyről Pál apostol így tanúskodik: „Mikor pedig eljött az időnek teljessége, kibocsátotta Isten az ő Fiát, aki asszonytól lett, aki törvény alatt lett, hogy a törvény alatt levőket megváltsa, hogy elnyerjük a Fiúságot” (Gal 4,4–5).

Amikor Isten megváltó szeretete teljességéből a világ minden népeinek megtartót ajándékoz, akkor nem egy erős angyalt küld szabadítóként, aki villámfényes mennyei jelenségként, megrázkódtató természeti tünemények közepette félelmet és iszonyatot keltve vonul végig a föld felett, hanem szerelmes Fiát ajándékozza a testté létel csodájában e Földnek, hogy mindenben hozzánk hasonlatos legyen, kivéve a bűnt. Ez Isten emberiségének nyilvánvaló jele. Isten az ember megváltását az emberré lett mennyei Fiú által viszi végbe.

Az Úr Krisztus, a betlehemi csöpp kis rózsabimbó, Isten szövetséges népe, Izráel népe körébe születik. Az Úr Krisztus születése, emberré létele folytán Isten szövetséges népének tagja lesz. Az Úr Krisztus úgy és azáltal lesz Isten népének teljes jogú tagja, hogy az ótestamentumi egyház gyakorlata szerint ünnepélyesen ellátják az Isten szent szövetségéhez való tartozás jegyével, a körülmetélés jegyével.

Izráel népe először Istennek az Ábrahámmal kötött szövetségében él. Isten Izráel népe hívó és engedelmes ósatyjával kegyelmi szövetséget köt. E szövetségkötés alkalmával Ábrahám új nevet kap. Isten Ábrahámnak nevezi őt. Az Ábrahám név jelentése ez: nagy nép atyja. Így lesz Ábrahám a test és vér szerinti Izráel népének ósatyja, majd a lelki Izráel ósatyja. Isten e szövetségkötésben azt az ígéretet teszi, hogy Ábrahámnak, magvának és megsokasodó népének Istene lesz, és hogy Ábrahám magvában megáldja a föld minden népeit. Isten Ábrahámmal kötött szövetségének külső jele a körülmetélés. A körülmetélkedés Izráel népe minden egyes férfitagjára kötelező. A körülmetélés Isten és Ábrahám leszármazottjai között az örök szövetség jele. A körülmetéletlen férfit, mivel felbontja az Úr szövetségét, ki kell vágni az Úr szövetséges népe köréből (1Móz 17,1–14).

E szövetség jegyében a Törvény előírása szerint az izráelita gyermekeket nyolcnapos korukban körülmetélik. Így körülmetélik a betlehemi kisdedit is, aki ezáltal felvételt nyer Isten szövetségébe, Isten szövetséges népe tagjainak sorába. Miként a szövetségkötés rendjén Ábrahám új nevet nyert, így kap Izráelben minden kisgyermek nevet. Ha megfigyeljük Izráel fiainak az Ószövetség könyveiben található nevét, azt vesszük észre, hogy Izráel férfineveinek legnagyobb többsége az Istenre való emlékezés és emlékeztetés jegyét hordozza magán. Így az izráeli férfinevek tulajdonképpen az Istenhez való tartozás kifejezői. Az újszülött körülmetélése, amint azt Keresztelő János esetéből világosan látjuk (Lk 1,57–66), a család bensőséges ünnepe, a névadás pedig az apa kötelessége, aki rendszerint a saját nevét adja örökül elsőszülött gyermekének. A névadás szokásjoga szerint az egyes családokban felmenő

ágon többnyire ugyanazok a nevek ismétlődnek. Ez az általános szokásjogi keret, mely érvényes az izráelita családokra az Ábrahámmal kötött szövetség keretén belül.

A betlehemi kisgyermekre nem lehet és nem szabad alkalmazni ezt az általános családi rendtartást, ezt a hagyományos névadási gyakorlatot. Miért? Azért, mert ennek a kisdednek jövődő nevét Gábiel arkangyal már megszületése előtt kijelentette. E betlehemi kis rózsabimbó neve, melyet Isten szövetséges népe körében hordozni fog: Jézus.

Ebben a névadásban Isten mennyei örök tanácsvége, a világ megváltása és üdvöztése örök tanácsvége nyer kifejezést. Ezért ad már fogantatása előtt Gábiel arkangyal nevet neki. És éppen ezt a nevet adja neki. Ezt a kisgyermeket Jézusnak fogják szólítani szerettei. Jézusnak fogják szólongatni rokonai, és Jézusnak fogják hívni társai a názáreti évek alatt. És ezt a Jézus nevet fratja majd Poncius Pilátus helytartó arra a táblára, melyet titulusként a golgotai keresztfára erősítenek harminchárom esztendő múltán (Jn 19, 19).

A Jézus név tulajdonképpen nem történeti, hanem üdvörténeti név. Miért? Azért, mert a Jézus név jelentése ez: üdvöztető. A betlehemi gyermek már nevében hordozza küldetését. Jézus a megváltás jogán Ura mindenknek. Neve, melyet annyi évszázad folyamán örömmel és hálaadással vett és vesz ajkára a prédikáló és imádkozó egyház, számunkra ma is Isten megváltó szerelmét és üdvöztető kegyelmét sugározza. Ott, ahol örvendező és áhítatos imádságban, ott, ahol igeszerű és hívő prédikációban a Szentlélek hatalma alatt nevét kiejtjük, ott ő maga jelenik meg királyi hatalmában és bizonyítja meg újra és újra megváltó hatalmát, üdvöztető erejét. Jézus neve ma is Isten jókedvének esztendejét hirdeti számunkra. Jézus neve ma is megmentő hatalom, mely kiszabadít összüleink terhes örökségének, az eredendő és öröklendő bűnnek bilincseiből, és halál helyett életet, kárhozat helyett üdvösséget nyerünk az ő nevéért és az ő nevében.

Íme: Betlehem városának szülötte Gábiel arkangyal megnevezése szerint körülmételese pillanatától kezdődően: Jézus. Íme: Betlehem szülöttét a karácsonyi angyal megtartó Úr Krisztusnak nevezte. S ebben a kettős névadásban a betlehemi kis rózsabimbó teljes neve: Úr Jézus Krisztus. Ó az a halálra felkent üdvöztető, aki dicsőséges Úrként uralkodik élőkön és holtakon örökkön-örökké!

„Ó, mily drága név ez: Jézus! Ó, mint enyhít minden kínt! Boldogság, öröm és béke, Mit a hívő szívbe hint. Drága név! Áldott légy! Égi öröm s reménység!” (281. ének)

Isten szövetséges népe — melynek körében az Úr Jézus Krisztus született — másodszer a Mózes közbenjárásával kötött sínai-hegyi szövetségben él. Az Ábrahámmal kötött szövetség, melynek külső jele a körülmételese, a sínai-hegyi szövetségkötés után is érvényben marad.

Amikor betelt a nyolc nap, az ábrahámi szövetség értelmében ellátták a kisdedet a körülmételese jegyével. Most, hogy betelnek Mária tisztulásának napjai, bemutatják a kisgyermeket a templomban az Úrnak, és egyidejűleg eleget tesznek azoknak az előírásoknak is, melyek Izráelben a Mózes törvénye szerint minden szülő asszonyra kötelezőek.

A mózesi rendtartás fiúgyermek esetében a szülő asszony tisztulásának idejét harminchárom napban, leánygyermek esetében pedig hatvanhat napban állapítja meg. Ez idő alatt a gyermekágyas asszony nem mehet a szent helyre és nem illehet senmi szent dolgot. A kötelező határidő letelte után a gyermekágyas asszonynak kétféle áldozatot kell bemutatnia. Az egyik áldozat egészen égőáldozat, mely a módos családok esetében bárány, szegény családok esetében pedig egy gerlice vagy egy galambfiú. A másik áldozat bűnért való áldozat, mely minden esetben egy gerlice vagy egy galambfiú megáldoztatásából áll (3Móz 12, 1—8).

Amikor letelnek Mária tisztulásának napjai, ő is köteles megjelenni a szent helyen, és ő is köteles bemutatni ezt a kétféle áldozatot. Lukács evangélista tudósításából arra a következtetésre lehet jutni, hogy a kisded Jézusék szegényes körülmények között éltek, mert nem a drágább bárányt, hanem a sokkal olcsóbb madarakból vittek

áldozatot. Egy pár gerlice vagy egy pár galambfiú a gyermekágyas asszony kettős áldozatáért a szegények áldozati ajándéka. Őszinte együttérzéssel és igaz megértéssel gondolunk e kis családra, mely a szegénység fájdalmai és hiányai közepette él, és áhítattal és ámulattal csodáljuk a mennyei Gyermekek irántunk való mennyei szeretetét, amikor felöltözve portestünket, egyben vállalja a szegénységgel járó fájdalmakat, hiányokat, nélkülözéseket, a megvetést és a lenézést. Ezért mély bűnbánattal csodáljuk a magasságos mennyei végtelen gazdag és hatalmas. Istenének mély és igaz emberiségét, aki szerelmes gyermekét szegény földi sorsra adta, sőt a keserűség félelmes fájdalmas poharát teljesen ki kellett ürítenie és a golgotai kereszt teljes elszegényedéséig kellett eljutnia, feláldozván életét mindnyájunk megtartására és üdvöztetésére.

Mária megtisztulásával egyidejűleg a kisgyermeket is bemutatják az Úrnak. A már körülmélt újszülöttnek a szent helyen való bemutatása nem volt kötelező vallásos gyakorlat. Mária és József különös buzgóságról, mély és igaz kegyességről tesznek tanúságot, amikor a kis Jézust a jeruzsálemi templomban bemutatják az Úrnak. A kisgyermek és bemutatásával felelnek Gábiel arkangyal jövendölésére és a pásztorok biznyságtételére. A kisgyermek e bemutatásával megkülönböztetett gondviselésüket és felelősségüket szándékoznak igazolni.

A sínai szövetségkötés értelmében minden újszülött fiúgyermek és az állatok fajzása közül minden első hím állat méhmegnyitónak számít és az Úrnak szentelendő (2Móz 13,2; 22,29). Ezeknek a méhmegnyitó újszülötteknek a visszavásárlását megengedi a törvény (2Móz 13,34,20). A visszavásárlás során a fiúgyermekért öt ezüstsiklust kell fizetni (4Móz 4,44–51; 18,15–16). Alapigékben Lukács evangélista erre a régi gyakorlatra tekint vissza, erre emlékeztet, de nem tudósít arról, hogy a kisgyermekért az öt siklus váltságdíjat megfizették-e vagy sem. Öt ezüstsiklus az ósatyák korában komoly összeget jelent. Józsefet húsz ezüstsiklusért adták el örök áron a testvérei a midiánita kereskedőknek rabszolgának (1Móz 37,28).

Miután beteltek Mária szülésének napjai, amikor betelt a körülméltést megelőző nyolc nap, amikor beteltek Mária tisztulásának napjai, bemutatják a kisgyermeket a jeruzsálemi templomban az Úrnak. Isten kegyelmének teljességében, a kegyelmi idő teljességében így teljesedik be eseményről eseményre a szent történet, a megváltás-történet, amíg ez a kisgyermek a Golgotán nem öt ezüstsiklust, hanem aranyból, ezüstmél drágább véréért fizeti váltságdíjul mindnyájunk megváltásáért. Az Úr Jézus Krisztus tulajdon vére által váltja vissza embertestvéreit a bűn és a Sátán kárhuzatos hatalmából, akiket elidegenített, rabszolgasorsra juttatott az ősszülők paradicsomkerti engedetlensége és lázadásáért.

Az Úr Jézus Krisztus mindnyájunkat visszaváltott a Sátán rabszolgaságából. Ennek biznysága, hogy életünk hajnalán, kisdéd korunkban a kereszttség sákramentumában ránk csordult aranyból, ezüstmél drágább vére, s a szent kereszttség jegye által befogadott új szövetséges népe körébe. A Sátán egykori rabszolgáit így emelte az Isten fiainak méltóságára és dicsőségére. Áron vétettek meg! Dicsőítsétek az Urat mindörökké! Ámen.

Sógor Csaba

Karácsony után

Alapige: Máté 2,19–23

Bibliolvasás: Zsoltárok 30,1–13

I.

Olyan ez a karácsony utáni történet, mint megszokott hétköznapjaink. Nincs benne semmi, ami felkelhetné érdeklődésünket vagy ünnepi hangulatot ébresztene bennünk és körülöttünk. Még felháborítani sem tud, mint a betlehemi gyermekgyilkosság tör-

ténete. Semmi sem tud kizökkenteni szürke, egyhangú életünkéből. Heródes meghalt. József családjával együtt hazaköltözik. Arkhelaus miatt Názáretben telepsznek le. Ennyi mai alapigénk örömezene.

Pedig nem is olyan egyhangú ez a történet. Meghalt Heródes. A betlehemi gyermek születéséről szóló történethez most egy haláleset kapcsolódik. Az, aki nemrég halálra kereste a gyermeket, nincs többé.

Milyen szomorú, hogy sokaknak ez a karácsony is csak ezt jelentette: ünnepelhetünk, mert meghalt a zsarnok. De a lelki Izráelhez és a betlehemi gyermekhez, Isten országához nem jutottak közelebb! Vajon közelebb kerültünk-e Jézushoz, az Isten országához és egymáshoz? Mit jelent számunkra most ünnep után karácsony szent ünnepe? Vajon csak ennyit: Heródes meghalt, szabadok vagyunk?

Heródes meghalt, de a hatalmat fia, Arkhelaus vette át. Ez a kegyetlen és szeszélyes uralkodó egyszer és egyszerre 3000 embert öletett meg. Miatta kell Józsefeknek menekülniök és máshova menniök.

Ez a karácsony utáni történet arra figyelmeztet bennünket, hogy ünneplésünk nem a heródesek, nem az arkhelausok hatalmától függ. Bármennyire hétköznapiak tűnik is ez a történet, mégis van valami benne, ami az első karácsonyi éjszakára emlékeztet: „Ímé, az Úrnak anygala megjelenék.”

Az Úrnak anygala jelent meg a pásztoroknak is: „Ne féljeteK, mert ímé, hirdeteK nékteK nagy örömet, mert született nékteK ma a Megtartó, ki az Úr Krisztus, a Dávid városában.”

Az Úr követe által hirdetett örömezene az Ige és Szentlélek által szól ma hozzánk: a karácsonyi gyermek, az Úr Jézus Krisztus egyháza túléli ma is minden ellenségeit, minden idők minden heródesét és arkhelausát. Heródes három fia között megoszlik és így széthull az ország. Arkhelaust Kr.u. 6-ban megfosztják trónjától. Alapigénkben többes számban olvassuk: meghaltak, akik a gyermeket halálra keresik. A történelem színpadáról mind Heródes, mind Arkhelaus nyomtalanul eltűnt. De él és örökkön-örökké él a betlehemi gyermek, az uraknak Ura, a dicsőséges Jézus Krisztus, az élet Fejedelme.

II.

Abban is különös mai alapigénk, hogy Jézusról és Máriáról csak harmadik személyben beszél. Meg sem említi a nevüket. Mintha csak Józsefről és a mai Józsefeknek szólna ez a történet. Valóban, elsősorban a Józsefeknek, az édesapáknak szól ez a történet.

Karácsony a szeretet és a család ünnepe. Mindenki igyekszik ilyenkor otthon lenni, mindenki igyekszik itt a templomban a helyét megtalálni. A gyermekek feszült várakozásban, az ünneplés örömeiben az édesanyák a készülődés forgatagában vagy a templom ünnepi csendjében mindig gyermekeikre figyelnek. Az édesapáknak legtöbbször csak a karácsonyfa talapatának készítése marad. Vagy még ennyi sem. Legtöbbször ez a karácsonyi ünnep forgatókönyve nálunk. Most is ilyen keretek között ünnepeünk.

Hány édesapa szerette volna és szeretné ma is Józsefhez hasonlóan biztonságba helyezni családját. Messzi sötét kezektől és gyilkos fegyverektől szeretné megőrizni szeretteit. Gondoljunk a horvátországi vagy éppen a vajdasági családokra. A karácsony meghitt, békés ünnepe helyett menekülésben, idegenségben, hontalanságban volt részük ezen az eltelt ünnepen is. Lehet, hogy nem is kerülhetnek egyhamar haza. Lehet, hogy nem egyesülhetnek egyhamar ezek a családok. Talán az édesapa, a nagyobbik fiútestvér már elesett a harctéren.

Gyülekezetünkben is hány de hány olyan édesapa van, aki „nem mer vala idejönni” az Isten házába, aki nem tudja gyermekét kézen fogni, aki nem tud családjával együtt ünnepegni, mert otthon tartja a keserűség, a bánat, talán az ital, de legtöbbször a hitetlenség.

József engedelmeskedik Isten követének. Engedelmességével továbbhalad az Isten által szabott úton. Máté 1,19-ben azt olvassuk róla, hogy igaz ember volt. A karácsony ünnepe jó alkalom volt arra, hogy szülők és gyermekek mindannyian igaz emberekké váljunk és így ünnepeljünk.

Karácsony után is arra kell gondolnunk, hogy nagyon de nagyon meg kell becsülnünk családjunkat. Nagyon nagy szeretettel kell azokhoz fordulnunk, akik elváltak, azokhoz, akiknek meghalt egy családtagjuk, vagy ahol hiányzik az igazi családi békesség. Mindnyájan pedig mély hálával fordulhatunk Isten felé, aki a mi mennyei Atyánk, aki Jézus Krisztusban magára vállalta földi létünket, és akiben önmagát adta érettünk a mi megváltásunkért.

III.

Erre emlékeztet a názáreti szó.

Názárethez sok minden fűződik. Itt adta tudtul az angyal Máriának Jézus születését. Jézus gyermekkorát és ifjúságát itt élte le. Itt kezdte meg nyilvános működését. De nem ezért fontos a názáreti jelző. A héber nyelvben ez a szó egybecseng a vesszőszál szóval. „Lakozzék Názáret nevű városban, hogy beteljesedjék, amit a próféták mondtak, hogy názáretinek fog nevezetni.” Ézsaiás prófétát idézi itt a Szentírás: És származik egy vesszőszál Isai törzseből, s gyökereiből egy virágszál nevededik.

Nemcsak vesszőszálat, de virágot is jelent a szó. A héber nyelv a megtartást és az őrzést is ezzel a szóval fejezi ki. Ez a vesszőszál, a Dávid igaz sarja tart és őriz meg bennünket ma is. Amikor képtelenek vagyunk egymásra vigyázni, amikor úgy érezzük, hogy széthull a családjunk, amikor elveszítjük lábunk alól a talajt, amikor hontalanok vagyunk, akkor nála mindenki otthonra talál!

Ez a szó egyben virrasztást is jelent. Ahogy világít a csillag a betlehemi éjszakában, úgy virraszt felettünk a betlehemi gyermek nemcsak e karácsony éjszakájában, hanem minden áldott nap a világ végezetéig. Fényt ad a sötétségben és őrzi álmunkat, reménységünket, életünket.

Isten beteljesítette ígését. Megőrzi Igéjét. De nem csak azért, hogy önmagát igazolja. Nem is azért, hogy egy jelentéktelen városka bekerüljön a világ- és üdvtörténelembe, hanem hogy a Nátánael kérdésére mi is felelni tudjunk. Amikor Filep Jézusról beszélt neki, akkor Nátánael megkérdezte tőle: Názáretből támadhat-e valami jó? Monda neki Filep: Jer és lásd meg Ez a felhívás és kérdés ma nekünk szól.

Adja a kegyelem Istene, hogy karácsony ünnepe után is meglássuk és megláttassuk másokkal is: nemhogy valami jó, hanem minden jó, a legfőbb jó tőle származik! Keressük hát és találjuk meg őt, hogy a félelem alól felszabaduljunk és szeretetben tudjunk élni családjunk, gyülekezetünk minden tagjával, országunk és világunk minden népével. Ámen.

Esketési beszéd

Bányai László

Házastársak, örökös társak

Alapige: 1Mózes 1,27–28

Alapigénk tömör mondataiban előttünk áll a házasság, a család mint Isten által rendelt közösségi életrend. Olyan rend ez, amivel az emberiség mindig vitában állt, de mégsem tudott soha elszakadni tőle. A házasság, a családi élet a történelem során sokféle változáson ment át, de alapja szilárd maradt, mert Isten teremtői akaratából származik. Az ember páratlan kiváltsága a házasság és családi élet ajándéka.

A bibliai teremtéstörténet szerint Isten az embert férfiúvá és nővé teremtette. Azonban a férfi önmagában nem teljes, hanem csak fél ember. Ketten együtt képezik a teljes embert. Isten teremtői bölcsességére és szeretetére vall az, hogy a házasságban egymás mellé rendelte a férfit és a nőt, kiket a maga dicsőségére teremtett.

A teremtési rend másik vonása az, hogy Isten az embert a maga képére és hasonlatosságára teremtette. Ez nem külső hasonlatosságot jelent. A régiek gondolkodásmódja szerint a képmás megbízóját képviseli. Mind a férfi, mind a nő a házasságban Isten képviselőjében él és munkálkodik. A család Isten teremtői akaratából nem öncélú és nem önmagáért való közösség. Isten a házasságot a maga dicsőségére és országa építésére rendelte. A teremtő Úr ezáltal a mi porból vett életünket bevonta a szeretet körforgalmába. A családi szeretet harmóniája Isten dicsőségét hirdeti.

Alapigénk harmadik vonása az, hogy Isten megáldotta a férfit és a nőt, a férfi és a nő kapcsolatát a házasságban. Isten szent rendelése az, hogy az emberiség általunk maradjon fenn mind az idők végéig. Áldásába belefoglalta a szaporodás jövődőt és történelmet építő felelősségét. Ez pedig a gyermekben valósul meg. Az az első parancs, amit az ember Istentől kap, az, hogy teremtsen otthont, alapítson családot és szerezze a gyermeket.

Felemelő érzés: a család Isten gondviselésének szivárványa alatt él. Úgy tekinthetünk családunkra, családunk minden nagy és kicsi tagjára, mint a Mindenható szeretetének drága ajándékaira. Úgy nézhetünk vissza családunk régebbi és újabb történetére, sikereinek és megpróbáltatásainak emlékeire, mint Isten vezetésének, bőkezű gondoskodásának megható bizonyosságaira. Előretételezve pedig betölthet bennünket az a bizalom, az a jó reménység, hogy aki atyáink Istene volt, az az Úr a mi Istenünk maradt életünk minden idejében.

Isten teremtési életrendjét megismerve meg kell látnunk azt, hogy élettársunk Isten ajándéka, és mint Isten ajándékát egész életünkben meg kell becsülnünk. Sok esetben azonban az önzés lehetőségével is számolnunk kell. Meglepődünk, amikor kiderül, hogy mi is és élettársunk is önzők vagyunk. Idevonatkozóan érdemes idéznünk azt a családfőt, aki a családlátogatás alkalmával ezt mondta: „Jó, jó, nekem is vannak hibáim, minden ember gyarló, de hogy a feleségem sem tökéletes, az elviselhetetlen.” Akármilyen viharok rengetik is házasságunk épületét, tudnunk kell: Isten adott minket egymásnak.

Kedves ifjú pár! Az élet minden körülményei között ragaszkodjatok egymáshoz. A ragaszkodás végleges, nyilvános és törvényes elkötelezettség egymás mellett. Nem az a jó házasság, amelyben nincsenek konfliktusok, hanem az, amelyben egyetértésben dolgoznak a házastársak a konfliktusok megoldásán. Erre vonatkozóan a Példabeszédek könyve ezt mondja neked, kedves vőlegény: „Megnyerte a jót, aki talált feleséget, és vett jóakaratot az Úrtól” (Péld 18,22).

Ti most egy új utat választva jó reménységgel elindultok ezen az úton. Egyenként azt mondjátok: Én most egy örökre meghatározó ígéretet teszek: egy másik életet kapcsolok a magaméhoz, melyért Isten és az emberek előtt felelősséget vállalok.

Vajon boldoggá tudom-e tenni annak életét, ki mindent elhagy, hogy engem kövessen? Ez egy olyan nyitott kérdés, amire most még nem válaszolhatok, de Istenben bízva, új örömök várományosai lehettek.

Úgy jöttetek ide, mint két különálló személy, mint két félelme; úgy fogtok innen távozni, mint egy test és egy lélek, mint egy szív és egy akarat. Egy olyan élet egységében és közösségében vesztek részt, amelyben minden közös; közösek a tövisek és közösek a virágok. Közös örömök és közös bánatok várnak rátok. Két élet lett most egyé. A síron innen és a síron túl egymáshoz tartoztok. Két élet — egy jövővel. Egy lesz számotokra minden. Közös lesz minden nappalotok és minden éjszakátok. Isten egyé formál most benneteket szent Lelke erejével.

Legyetek boldogok! Fogjátok meg egymás kezét, és el ne hagyjátok soha egymást. Házastársak, örök társak vagytok Isten és az emberek színe előtt. Isten legyen és maradjon veletek. Ámen.

Temetési beszédek

Eszenyeiné Széles Mária

Testamentum

Alapige: Filippi 4,11–13

Páratlan „testamentum” felbontásának vagyunk a tanúi, akik körül vesszük most lelki édesanyánk, mindnyájunk „Mamácskájának” ravatalát. Több mint három évtizede tudom rendelkezését az itt olvasandó bibliai rész felől, de csak most, hogy elment közülünk a „minden élőknek útján”, döbbsentem rá igazán, hogy mit is helyez szívrünkre ez a testamentum. Az Igében, az Igével rendelkezett, és az Igét adja hervadhatatlan örökségünk zálogaként, azt az Igét, amelyet nemcsak olvasott, hallgatott, tanult és tanított, hanem mindenekfelett megélt jövevény életének csodálatos szolgálati területein: a diakonisszaotthonban, a református kórházban, az árvaházban, aggmenházban és az utolsó időben Theologiánkon mint beteggondozó ifjúságunk körében, nyugdíjas idejében pedig mint „önkéntes munkás”: mindnyájunk édesanyja.

„Testamentuma”: egyszerre önvallomás és bizonyoságtétel. Megismétli a fogoly apostolnak szeretett gyülekezetéhez intézett szavait, amellyel teljesen azonosulva, egész életének titkát tárja elének ösztönző, számonkérő és elkötelező formában.

Jól tudta, mert hitében felismerte és megélt az alapigének hármas üzenetét. Felfedezte az élet rejtett erőforrását, amely minden helyzetben egyensúlyt biztosít, vállalva a szüntelen tanulást a naponként megvalósuló „szabályszerű küzdelemben” (2Tim 2,5).

Micsoda fizikai és lelki ereje volt ennek a kicsi, törékeny teremtésnek! Mindig csodáltam erejét, hallatlan munkabírását. Mosott, vasalt, főzött, gondozott, betegeket ápolt, tanácsolt, mindenki számára volt ideje, mindenki gondját hordozni tudta. Önzetlenül végzett mindent, számkötől sem várt semmi juttatást, viszontszolgálatot. Végezte, mert nem tehetett mást, mint szolgált elhívó és küldő Urának megbízása alapján. Sohasem panaszkodott. Élete utolsó éveiben csak annyit mondott, ha nem volt megelégedve teljesítményével, hogy a „hazamenetel” előkészületei mindennél fontosabbak, ezért ide összpontosítja minden energiáját. Szüksös kis otthona hogy ki tudott tágulni mindnyájunk előtt, amelyet csodálatos szíve tágitgatott, ahol jól éreztük magunkat, jól elfértünk és otthonra leltünk a napnak minden szakában, kora reggeltől késő éjszakáig. Szobácskája mint egy aszeptikus műtő csillogott a délutáni napsütésben, ott folytak az igazi, megnyugtató beszélgetések, történt meg az igazi „tápláltatás”, míg kint, aprócska konyhájában mindenki ehetett, megelégtülhetett a korgó gyomrú diák, az utazás fáradalmaiban megéhezett falusi lelkipásztor vagy bárki látogató, aki hozzá érkezett. Kérdezzük: honnan volt ennyi ereje mindezek elvégzéséhez? Honnan telt az olyan feladatok ellátására, amelyek többet és egészen mást jelentettek, mint amit megszokott rutinyakorlattal könnyedén el lehet végezni? A válasz: egész életének bizonyoságtétele: „Mindenne van erőm a Krisztusban, aki engem megerősít.” Erőforrása tehát nem önmaga volt, hanem az a Krisztus, aki benne élt, akinek követésében telt el egész élete.

Életének ez a titokzatos, kiapadhatatlan erőforrása biztosította lelkének csodálatraméltó egyensúlyát. Ezért tudott mindenben megelégedett lenni. Nem egyszerűen egy kedvező helyzetben, hanem az adott körülmények között, éppen azokban, amelyekben benne volt az élet forgatagában, a hétköznapi sokszínűségében. Egy-egy gyöttrő nap után theologiai tanárságom idején hányszor mentem este pihenni hozzá. Jóságos szeme szinte provokálta a kikívánczoló „mondatgombócokat”, sokszor hallgatott, s végül csak annyit mondott: „tanár néni”, nem kiborulni kell, hanem leborulni, s ezzel már nyújtotta is Bibliáját. Ezt az egyensúlyt,

amelyet megtalált minden helyzetben, s melyért tudott megaláztatni, bővölködni, melyért tudott ismerős lenni a jóllakással és az éhezéssel, a szűkölködéssel és a bővölködéssel is — szüntelenül tanulta Istennek iskolájában, ahol egy különös törvény uralkodik: semmit sem lehet egyszerre, teljesen megtanulni, hanem szüntelenül tanulni kell a földi élet teljes ideje alatt. Ez a „megtanultam” múlt idő a jelen idők végtelen sorát nyitja és zárja, diktálva a tanulás „ritmusát”, amely a „homályos és tükör által való látás” állapotában tart egészen addig, amíg szemtől szembe látjuk meg őt, életünk Istenét. Ez a szüntelen való tanulás teszi lehetségessé azt a boldog vallomást: „én megtanultam, hogy azokban, amelyekben vagyok, megelégedett legyek”.

Erő, egyensúly, tanulási készség azért volt „Mamácskánknak” életeleme és reánk hagyományozott, szembesülésre készítő, nyugtalanító, ösztönző „testamentuma”, mert élő Krisztusa volt, a feltámadott Úr, a dicsőség Királya, aki a feltámadás és az örök élet zálogát adta neki és kínálja fel hit által mindnyájunknak!

Azért volt olyan mérhetetlenül gazdag, mert élő Krisztusát tudta osztani az igazi szeretet mérhetetlen tékozlásával.

Ravatalánál most szembesül a „nagy család”: egyház és Theologia, mi szolgál mindnyájan: mit adunk mi szolgálatunk által a vajúddó, eresztékeiben megbomlott világunknak? Az élő, győzelmes Krisztust kell adnunk a teljes élet odaszánásával! Ha a ma egyháza és Theológiája erre nem képes, a huszonegyedik század felé igyekezve, akkor megízetlenült sóként méltán eltaposhatják az emberek!

Istenünket áldjuk, magasztaljuk áldott életéért, amelyen át világának mérhetetlen gazdagságát árasztotta reánk!

Meggyőződésem, hogy a református diakonissza kórház gyakori lakóját, a sötét depressziókkal küzdő kolozvári költőt Rozália testvér rendkívüli személyisége is ihlette, amikor azt írta a diakonisszákról: „Krisztus fegyverzetében járnak ők, / Az irgalmasság önkéntesei, / olajhordozó szüzek, mécsvivők.” Áldott legyen emléke, amelyet mélyen szívünkben hordozunk.

Testamentuma a nagy kérdést is ajkunkra adja: „Halál, hol a te fullánkod? Pokol, hol a te diadalmaid? Hála az Istennek, aki a diadalmat adja nekünk, a mi Urunk, Jézus Krisztus által.” Ámen.

Gaurucza Tibor

Mamácska elment

Alapige: Ézsaiás 43,1

Aranykeretes szemüvegéből mosolyog felém egy kornélküli szempár: — Né, Tibike, hogy kerül ide?

— Karcsikával szoktak találkozni?... de legalább leveleznek?

— Emlékszik, mennyit rosszkodtak a betegben, meg párnákkal mennyit verekedtek?...

— Andrisnak a fia itt van, a mi fiunk...

— Hát Jánoskáról tud-e valamit?

Én nem tudtam, ő tudott. Megszégyenülten ülök a sarokban, bizony nemigen tudunk egymásról, szétszéledtünk „e széles világban” — de Mamácska mindenkiről tudott, nevünkön nevezett, s ha nem is tudtunk sokszor róla, ő tudta, hogy az övéi vagyunk — a fiúk, azok a kedves rossz fiúk, akik eldugták a párna alá a gyógyszert és csodák csodája a vizsgaidőszak után mégis meggyógyultak.

Na és a lányok, akiket már a bejutás előtt szeretett, s ha valaki próbálkozását nem koronázta siker, azt is elkísérte és visszavárta az aranykeretes szemüveg szomorú tekintete.

— Mama hány éves?

— Leányoktól nem illik ilyet kérdezni — dorgál huncutul.

Igaza volt, Mama annyi éves volt, ahány éve ismerted. Nekem majdnem harminc, a nejemnek is, aki sokszor vendége volt, amikor az orvosira felvételizett; így ő is az ő leánya, számon tartott gyermeke lett.

— Mártuska hogy van?... győzi a sok munkát?

Miközben már mindenkinek Márta, csak Mamának marad Mártuska.

Sokszor olyanokról mesélt, a családjáról, a Theologia volt lakóiról, részletesen, akiket én nem is ismertem, úgy mesélt róluk, mintha a világ legtermészetesebb dolga lenne, hogy nekem is ismernem kell azokat, akiket ő ismer.

Ő ismert, mert szeretett — nevünkön szólított, mert az övéi voltunk. Repültek az esztendőök és a Mama családja nőttön-nőtt és szaporodott.

— Majdnem meghaltam — újságolta utolsó találkozásunkkor, aztán elmosolyodott, mintha vigasztalni akarna —, itt van már annak is az ideje — mondta szelíden.

— Jaj, be sem mutattam egy diakonissza testvérem, nem ismeri?

Én igazán két diakónust ismertem, Mamát — Rozália testvért —, aki egy életen át megtartotta fogadalmát, szent esküjét, és Istvánt, aki látta megnyitni az eget és így sóhajtott: „Uram, Jézus, vedd magadhoz az én lelkemet.”

Ismertem szelíd lelkigondozókat, Borbáth Dánielt, akinek „kedves fiúk” voltunk mindig, pedig csak nekünk, diákjainak sikerült pirosra festve felháborítani, nyugalalmát ellopni.

— Ő is aranykeretes szemüvegből nézett — s most csillagszemekkel talán megbocsát.

Az utolsó találkozás nagy híre az volt, hogy itt szűk a hely, de: — Nekem adták a betegszobát. Ha elkészül, oda költözök be — és már előre örült, hogy ott mindenkit leültethet, aki meglátogatja, mert ott több lesz a hely.

Nem költözött be. Oda költözött, ahol az Úr ígérete szerint sok lakóhely van, az Atyánk házába.

Nevünkön szólított, mert az övéinek érzett.

Nevén szólította az Úr, amikor hazahívta az ő szolgálóleányát, mert az övé volt és az övé maradt. Ámen.

Eduard Thurneysen

A szeretet soha el nem fogy

Alapige: Zsoltárok 90,12

A hirtelen elválás miatt sokkal inkább fájdalmasan meglepődünk, mint amennyire bensőnkben megrettentünk. Hihetetlennek tűnik, hogy ő többé nem tartózkodik közöttünk.

Nemrég még láthattuk őt, de most hazarendeltetett. Már évek óta nem érezte jól magát, de a halála előtti este még nem hitte, hogy a reggelt már nem fogja megérni. De vajon nem ez az Ige áll abban a Zsoltárban, melyet az ő kívánságára olvastunk most fel: „Taníts minket úgy számlálni napjainkat, hogy bölcs szívhez jussunk”?

Az élet igazi bölcsessége az — mondja a zsoltáros —, hogy állandóan készen kell állanunk a halálra. Ó, mert mennyire bizonytalan az életünk! Mintha homokra lenne építve! Az élet bölcsessége abban áll, hogy készülünk a halálra, melybe vissza kell vonulnunk. A hazaköltözött testvérünknek megvolt ez a bölcsessége. Bár gyorsan továbbvontott körünkbelől, de fel volt rá készülve. Mint orvos, ismerte az emberi halál szükségyszerűségét. Ezért volt ő oly hű és bölcs, odaadó és derék az ő hivatásában, a halál ellen folytatott harcában és az emberi életekért folytatott küzdelmében. De tudott tudománya kockázatairól és korlátairól is. A halál korlátait illúzió nélkül élte át, és az ő vigasztaló és gyógyító hivatásáról nyugalommal beszélt. Ő nemcsak orvosságokat és műszereket hordozott magával, hanem a Bibliát is szóhoz juttatta. Ugyanis a Bibliából egy végső szabadságot és félelemmentességet tudott kiírasztani a halál ellenében. Egyik kedves éneke az volt, mely egyben a Paul Flemming orvosé, a penicillin

felfedezője is: „Minden cselekedetemben legyen tanácsadóm!” Ebben az énekben találjuk a következő sorokat is: „Neki adom magamat életre-halálra, mióta engem megépített. / Legyen este vagy reggel, / Ezért róla gondoskodom, / Ő tudja egyedül az igazi időt.”

Utolsó éveiben ezzel az énekkel és különösen ezzel a strófával élt ő. Milyen sokszor elmondhatta magában ezt a verset, milyen sokszor felkavarhatta őt ennek a tartalma. S most ez a vers beteljesedett. Úgy rendeltetett felőle, hogy meghaljon, és ő Isten gondos viselésére hagyta magát.

Nagy dolog a mi számunkra az, hogy gyülekezetünkben mindig vannak ilyen orvosaink. Valami nagy dolog, hogy így tudjon meghalni valaki, hosszú harc nélkül, anélkül hogy hosszadalmasabban kellett volna a búcsúzás keserűségeit hordoznia. Egyszerűen a munkából jövet hunyt el. Minden fájdalomunk mellett köszönetet kell mondanunk Istennek azért, hogy az ő búcsúzása ily könnyű volt. Hanem hozzá kell még fűznünk ehhez valamit. Az elhunyt nemcsak azt kívánta, hogy sírjánál a 90. zoltárt olvassuk fel. Ő nemcsak ezt az éneket írta fel mint Igét, anelyről most ebben az órában beszélünk, hanem még egyszer megragadta a Bibliát és a nagy Igét, 1Korinthus 13,13-at is megnevezte: „Most azért megmarad a hit, remény, szeretet, e három; ezek között pedig legnagyobb a szeretet.”

Ez az az Ige, mely különösképpen jellemzi a hazaköltözöttet. Nyilvánvalóan összefüggés van a Szentírás felolvasott Igéje, az idézett zoltárvers és ezen Ige között. Számára összefüggésnek kell fennállnia a között, ahogy ő elszántan a halál elébe tudott menni, és e között a szeretetről szóló nagy Ige között. Hogyan kell ezt értenünk? Arról van szó, hogy az elhunyt egyszerűen leleplezte azt a végső okot, ami őt életében és halálában egyaránt hordozta és megtartotta. Hogy ezt megérthessük, fel kell tárnunk bensőnket.

„Ha én emberek vagy angyalok nyelvén szólok is...” Ha én... minden titkot tudnék is, ha mindenben hinnék is, ha mindent birtokolnék is... Ezekkel az Igékkel az apostol a legmagasabb és legvégső emberi lehetőségeket és teljesítményeket ragadja meg. Majd ezt mondja: Ez mind jó, magas és mély értelmű, de végül nem marad meg semmi sem. Minden meg fog szűnni és mindennek meg kell szűnnie. Még az emberek legnagyobb tehetségei, adományai és erői is meg kell hogy szűnjenek. Csak egyetlen dolog létezik, ami megmarad és nem szűnik meg soha, ez a szeretet. Ennél a „szereket” szónál egészen bizonyosan arra akarunk gondolni, amit mi egészen egyszerűen a mindennapi életből mint az emberi szenvedések enyhítéséért való odaadó szolgálatot ismerünk. Ebből a szolgálatból és odaadásból az elhunyt is nagymértékben kivette részét. Ez volt az, ami őt nekünk oly gazdaggá tette a mi szemünkben.

De nekünk ugyanakkor ennél többet kell megragadnunk az Igéből. Ami itt szeretetként van megnevezve, szeretetként, mely nem szűnik meg soha, az túl van minden emberi szeretetismereten és szeretetképességen. Ha a szeretet számunkra távoli csillagképként létezik. Ha mi ezt az Igét, amint az apostol véli, igazán meghalljuk, akkor belőle egyszerűen Istent ismerjük meg. Isten egyedül a szeretet. Az ő isteni szeretete van ebben az Igében. Ha ez az Ige előttünk bizonyossá lesz, akkor isteni magasságba és mélységbe jutunk. Isten annyira érezhetően és annyira megindítóan van itt jelen, hogy mint távolság, mélység és örökkévalóság lép szemünk elé. Ugyanakkor mint az az Isten, aki minket szeret, aki éppen ezért jön hozzánk, aki minket megérint, aki Atyánk lesz. A mi hitünk titkáról van itt szó: mi emberek itt vagyunk a Földön, s éljük a bűnrel s halállal terhelt életünket, de Isten megmentő, soha el nem fogyó szeretete a Krisztus Jézusban azért jött és jön hozzánk, hogy életünk legyen és bővölködjünk. A szeretet Istené minden hatalom és dicsőség mennyen és földön. A dicsőséges Isten szeretete az egyetlen legyőzhetetlen hatalom mennyen és földön. Ámen.

Fordította Vass Béla

Nőszövetségi irodalmi est

- I. Előfohász
- II. Ének: 232: No, minden népek...
- III. Bibliaolvasás: Filippi 2,5—11
- IV. Imádság
- V. Testvéri köszöntés
- VI. Előadás: *Reményik Sándor vallásos költészete*

Szeretettel köszöntöm a lelkes megjelenteket ezek között a történelmi falak között, melyek elcsendesedést, templomi hangulatot sugallnak. Meghatottan, felelhajtva állok meg ma ezen a számomra nagy jelentőségű helyen és köszönöm meg az alkalmat, hogy túlsorduló szívvel megszólalhatok. Mert jó hozzám Isten, hogy szívet tépő nagy búcsúzások után ad megszentelt hazatérést is, és így lehet — talán kicsit megvigasztalódott szívvel — továbblépegetni a számomra kijelölt úton.

Nagyon köszönöm és szívből örülök annak is, hogy Reményik Sándor szellemének fölidézésében idősek és fiatalok mellett művészi, baráti kör sokasodik itt körém. Reményik Sándor szülővárosában így vagyunk az ő nagy családja, melybe most beletartozik minden egyes kedves vendégünk. Köszönöm megjelenésüket.

Egyszerű szóval, főleg verseinek előadásával szeretnék itt és most az ő eltűnt nyomaiba lépni. Isten engem életem során sok erdélyi nagy egyéniség ismeretével gazdagított meg. Ezek legelső sorába tartozik Reményik Sándor, akivel először tizenhárom éves koromban (egy tordai nőszövetségi irodalmi esten) találkoztam.

A helyhez és az alkalomhoz méltóan kezdjük egy általa írt imádsággal, mely egyben ars poeticája is lehet.

Imádság

Uram, rövid pár évre add csak
A szavak csengő színezüstjét,
Vert aranyát a gondolatnak,
Képek suhogó selymét nékem,
Hogy csendbe rejtsem, álomba zenéljem
Mind, ami nekem fáj s szívemen át *másnak*.
Tudjam: mögöttem százak, ezrek állnak,
Némák, akiknek én vagyok a nyelve,
Tüzes nyelv. Kar, *értük* fegyverre kelve,
Árvák, akik nevében én beszélek
S ha elnyelik szóm puszták, sötétségek,
Tudjam: egy világ kínja kihallgatlan.

Hadd dolgozzam selyemmel, vert arannyal
S ki magam itt bolyongok tépve, árván:

Hadd legyen minden sorom súlyos márvány,
Márványba rótt sok-sok mély jelbetű.

A száz sziklába befalazott kincset
Hadd hordjam össze egy roppant halomba,
A szerteszálló sok-sok kósza jajszót
Ezer hangot búgó *egy* fájdalomba,
Szakadjon le az idegenség fátyla:
Aki engem lát, bennem *magát* lássa,
S kik rongy létem ma méltó gúnnnyal nézik.
Az égből orzott láng, én Istenem,
Égessen be a szívök közepéig!

Pár évet adj csak. Akkor én, Uram,
Kezedbe adom vissza minden vágym.
Mert mind betelt. És nem éltem hiában.

E példából is láthatjuk, költeményei gyönyörűségesek. Nagy a csábítása annak, hogy belevesse az ember magát áradó, sodró zuhatagába ennek a kristálytisza folyónak. Szép lenne csak ezeken át beszélgetni. De Reményik Sándort, az embert, a hűséges, igaz embert olyan igazságtalan ismeretlenségbe, sok esetben félreismertségbe taszította kényszerűen az élet, hogy még itt, szülővárosában sem árt ma este mélyen a lelkébe látnunk és úgy elbeszélgetnünk vele, mintha most a valóságban belépne hozzánk és itt, közöttünk lenne.

1. Életéről

emlékeztetőül most csak ennyit: a Felvidékről Kolozsvárra származott értékes polgári család tagja volt. Reményik Károly, a főépítész édesapja az erőt, gerincet képviselte a családban; érzékeny édesanyja a költői beállítottságot hozta. Az édesanya volt fia legelső és legdrágább kritikusa, míg mellette lehetett.

Egy testvérhúga volt, Sárika, aki korán férjhez ment és Kolozsvárról Budapestre költözött. Több idős, beteg rokona maradt a kolozsvári szép családi otthonban, és a halk szavú Sándor viszonylag fiatalon magára vette családját és a lázas kor keresztjét. Nem csak ő roskadozott akkoriban az első világháború utáni nagy veszteségek súlya alatt. Sohasem házasodott meg. Idős családtagjai eltávozását után egyedül élt. Anyagi gondjai nem voltak. Kolozsvár főterén nagy vasüzlete volt a hajdani családnak. A költő szavai szerint „keményen éltek” ősei, „kereskedvén a vassal”, és így biztosítottak neki „független lelket”, hogy életében megvalósíthassa önmagát.

Édesapja kívánságára több éven át jogi tanulmányokat folytatott, bár távol állt tőle ez a tudomány. A kolozsvári egyetemen irodalmat, történelmet, filozófiát is hallgatott. Kiváló felkészültsége mellett is utolsó jogi tanulmányi évének kemény szigorlati rendszere aláaknázza a törekeny idegrendszerű költő egészségét. Közben látása is erősen tönkrement, orvosai tanácsára nem volt kívánatos az erőfeszítést tovább folytatni. Kötött foglalkozása csak átmenetileg volt, emiatt egész életén át vádolta, felelősségre vonta lelkiismerete. Miközben az ország egyik legismertebb költőjévé vált, túlzott szerénysége, önmagával szemben alkalmazott szigora sohasem engedte igazán belső értékegyensúlyhoz jutni. Szemzavarától egyre jobban szenvedett, és úgy érezte, zátonyra futott az élete. Szerénységében észre sem vette, hogy irodalmi téren vezető egyéniséggé vált. Mélységesen emberi, elmélyült látásmódja mindig biztosította számára a rokonszenvet, és írásainak szépsége a legnagyobb elismerést váltotta ki.

2. Megjelenése

Magas, vékony, de nem szikár. Bizonyos belső fáradtságot tükröző, de azért egyenes tartással. Jellegzetes volt súlyosan lefelé húzó kéztartása, de ebben a mozdulatában mégis sok volt a kifejezés. Sohasem gesztikulált, de kezének, karjának egyéni mozdulatai súlyt adtak mondanivalójának.

Fejtartása igen jellegzetes volt, és két forma jellemezte. Vagy távolba néző, elrédvett, gondolkozó, vagy maga elé a talajra néző, szinte elborult. Ennek ellenére — figyelme teljes lévén — külön megállt, mikor érdeklődését valami felkelte. Állandóan hangoztatott rossz szeme ellenére csodálatos színes látás jellemezte, amit írásai hűen tükröznek. Rajongva szerette a természetet. Főleg a körülötte levő fákra, a hegyek formájára, a távol színeire és az ég jelenségeire, színváltozásaira koncentrált.

Személyes bemutatkozáskor csendes, várakozó udvariassággal szembenézett, és minden vele megismerkedő egyéniségnek érezhette önmagát, olyan figyelemmel vette körül. Első megismerkedés alkalmával tekintete szinte mindenkiiben nyomot hagyott, miközben sohasem volt tolakodó. Ruházata szinte mindig sötét, egyszerű, gondozott volt. Csak nyári időszakban lehetett világos ruhát látni rajta.

Sok volt a barátja, akikkel gyakran az utcán is látható volt, szinte mindig lassú járásban, meg-megállva, intenzív eszmecsereben. Kolozsvár közönsége jól ismerte az utcáról, az előadótermekből, a templomokból. Minden szép után érdeklődött, a klasszikus zenét nagyon szerette, és gyakran adta elő költeményeit ő maga is. Jellegzetes, kicsit fátyolos hangján templomokban szinte mindig a szószékről beszélt. Költeményei (általa úgynevezett) „belső formáját” intenzíven kiemelte, mert változatos verssorai ellenére makacs formaigény jellemezte. Költeményeit igen sokszor leírás nélkül, önmagában kialakítva, hibátlanul le tudta diktálni.

A Pásztortűz irodalmi újság főszerkesztője, egyházának, az evangélikus egyháznak főgondnoka volt. Korának írói közé a kávéházakba néha eljárt, de egészségi

állapotától függően nem minden irodalmi találkozáson vett részt. Társaságban való megjelenése kivétel nélkül szuggesztív hatással volt az ottlevőkre, és keresték ismeretségét.

3. Barátai

Részletesen szeretnék beszélni barátairól, akik nagy hatással voltak reá.

Meleg otthona volt a templom, és *Az én lelkipásztorom* című költeményében hűen érzékelteti, hogy mit jelentett neki a később az Urálban mártírhalált halt Járosy Andor, „az én kicsi papom”. Felemelte, átölelte és hálából költészetébe foglalta emlékéit annak, akit így szeretett.

Az én lelkipásztorom

„És a tűz után egy halk és szelíd hang
hallatszék.” I.Kir. 19,12

Járosi Andornak

Láttam az Igét sas-szárnyon repülni,
Elzúgni izzó Illés-szekeren, —
Dóm-lelkek pillér-berkeit bejártam,
Testté az Ige mégse lett nekem.
Gyönyörködni jártam a templomokba,
Mint a hangversenyekre, tárlatokra,
A lelkem minden szent beszéd után
Csak muzsikával, képpel lett tele,
A nagy poézis fergeteg-szele
Az építő szó boltíve alól
Süvöltve tört ki, s úgy markolt belém.
Csak ezt lestem, csak erre vártam én.
Égett a szívem pogány csipkebokra,
Szent szél szította szándéktalanul, —
A láng szomjazta a forgószélet,
S a tűzből született egy költemény
A „Christi imitatio” helyett.
Jöttek ragyogó s zordon vértetben,
Jöttek óriás prédikátorok,
És ostoroztak, és égbe ragadtak, —
Csak ezt a szócskát: „én bűnös vagyok”,

Nem bírták velem úgy értetni meg,
Ahogy Te tetted, én „kicsi papom”,
Általad lett a templom menedékem,
És vigasztalásom, és otthonom.
És Te tetted, hogy megértettem én,
Hogy mégis több az Evangélium,
Több, mint a leggyönyörűbb költemény.
És Te tetted, hogy fordulok magamba,
És a szent vacsora után legalább
Jobban vigyázok tettemre, szavamra.
Te tetted, ha türelmesebb vagyok,
Tudván: nagy dolog a kicsi dolog.
Ledobhatatlan keresztet alatt
— Ezt is Te tetted — már meghajolok.
Te tetted ezt, — a bús nevelő-évek,
Szakadások, törések, temetések
Csupán a segítségére siettek.
És látod, látod: ezt ismét Te tetted,
Hogy bennem lassan életté remegnek
A szók: „Kegyelem és békesség nektek.”

Lelke szerinti vallásos lírájának néhány gyöngyszemét is soroljuk ide.

Nem tartotta magát különösen hívő embernek, de költeményeiben élő, ható személyként valósággal bele tudta helyezni magát a Biblia eseményeibe. Ezt ilyen fokon csak a megváltástörténet teljes elfogadásával lehet megtenni, ami már egyenlő a hittel.

A kereszt fogantatása

A Szentlélek nagy fergeteg-köpenyben
A Libanonra szállott.
A Libanon csúcsán egy cédrus állott.
Törzse obeliszk, feje korona.
A Szentlélek ráharsogott: Te fa!
Máriától, a Szűztől most jövök.
Csírázik immár az Isten fia,
És áldott ő az asszonyok között.
Most rajtad a sor: ím, vihar-kezemmel

Megáldalak: légy terhes a kereszttel!
Légy te is áldott minden fák között,
Érezd, hogy nő benned a fészület,
Éveid: a Megváltó évei,
Míg utatok egykor összevetet.
Rajtad csorogjon végig Krisztus vére,
Kidöntve majd magányod vadonából
Állítsanak a világ közepébe.
Ott állj majd minden árva faluvégén,

Ott függ a cellák kietlen falán,
Ős-fádnak ezer apró másaképpen.
Forgácsolódj szét millió darabra,
A Szabadító tekintsen le rólad
Millió megbilincselte életdarabra.
A Szentlélek nagy fergeteg-köpenyben

Tovazúgott a Libanon felett,
Zúgásában ezer fa reszketett.
Ordító erdőn ment harsogva át.
Csak egy fa értette meg szavát.
Lehajlott óriási koronája:
Kereszt-sorsának megadta magát.

Idegen vendég a kánai menyegzőn

Itt is, ott is, menyegző, Kána.
Öröm villan e bús világra.

Ritka, drága kicsike ünnep:
Az arcok egymásra derülnek.

És hivatalos vagyok én is
Az öröm asztalánál mégis.

Ülök. A szívem halott-fáradt.
Korcs szóra nyitom csukott számat.

Nevetek, és a nevetésem:
Mint göröngyhullás temetésen.

Mint száraz haraszt-zörgés ősszel...
Így örülök az örvendőkkel.

Asztalfőn, dicsfényben derengve
Űl a fájdalom fejedelme.

Mély, szemrehányó szeme rajtam:
Mért csak ilyen az én vigalmam?

Mikor Ő itt percre megállott,
Megáldotta a vigasságot.

Mikor vedernyi borral, vérrel
Lángol az első csodatétel.

Ő most nem gondol szegre, fára...
Ki mer hát búsan lenni nála?

Uram, fájdalom fejedelme,
Ki ülsz az asztalfőn derengve,

És akarod: tavasszal, ősszel
Örüljek az örvendőkkel:

Tedd, hogy igazán örülhessek,
Magamtól megmenekülhessek.

Örömben, bánatban egyképpen
Hadd legyen nekem békességem.

Korcs szót ajkam ne virágozzon,
Torz nevetésem ne buggyanjon.

Kedvem másnak kedvét ne szegje.
Derülten néztek mindenekre.

Az élet ritka, drága ünnepén
Ne legyek ünneprontó jövevény.

Uram, ha szemed némán vádol,
Jusson eszedbe: én nem ittam
Első csodád bíbor borából.

Akác-sor ős utóján

Árkosy Lajosnének

Jobbról, balról, hátul, elől:
Tövis, tövis.
Tövis mindenfelől.
Virágtalan, levéltelen az ág,
Szúrószemű kísértetek a fák.
Ahogy köztük megyek,
Láthatatlan kezek
Illesztik fejemre a koronát.

Tövisből, tövisből a koronát.
Én feketén és lázadón megyek.
Koronázó kezek
Ujjnyomán vérem rubintja hull.
A vérszomjas föld felissza vadul.

Ha minden cseppből csak egy fűszál nőne:
Dús rét lenne itt, lelkek legelője.

De fű se nő az én vérem nyomán,
Őszi akácok ritkuló során.

Tövis, tövis.
Tövis mindenfelől.

A ritkuló sor túlsó végéről
Valaki lassan szembejő velem,
De ő fehérén jó és csendesen.

És amerre vére rubintja hull:
Virág fakad, fa nő, hegy tornyosul,
Tenger tágul — a világ végeig.
S az Ó véréből áldott mindenik.
Az ő fején is ott a korona,
Tövisből, tövisből a korona.
Ketten megyünk egy akác-soron át,
Csak — másképp hordozzuk a koronát.

Golgotha

Kövel, keresztel csínján bánjatok,
Kövezni könnyű, megfeszíteni játék,
Kimondatlanságba kimondott szavatok
Nehogy majd visszavágyjék.

Jaj, hány lélekben vannak mindig *hármán*:
Kétfelől két bűn két keresztire verve
S közbül az Isten egyszülött fia,
Nem értve, nem ismerve.

Pilátus

János evang. XIX.22.

A pörnek vége. Elvégeztetett...
Véres a kereszt tövében a fű.
A helytartóban forr a néma düh
S egy gondolat tépi a másikat.

„Rongy csöcselék, én unlak titeket,
Unom a vágyatok, a hitetek.
A papjaitok ragyogó ruháját,
A mellükverő messiásokat,
A nap hevét az átkos ég alatt,
A zagyva szókat, buja színeket,
És magamat és uramat, a császárt,
Ki bíróvá tett *ilyen* nép felett.

»Feszítsd meg!« — üvöltötték a fülembé,
Amíg unottan odalöktem nékik.

Szegény bolond! Pedig csak álmodott,
Csak álmodott egy létráról az égit.
Csak álmodott, de ezeknél tán szebben.
Már szürkül fenn a Koponyák hegye —
Vajon álmodik-e még a keresztben?
Valamit szólt nékem az igazságról,
Aztán némán vérzett, ragyogott.
Gúnyval kérdém: az igazság kicsoda?
Felele: »én vagyok«.

Eh, hát kicsoda nékem ez a ember?!

A csöcselék morajlott mint a tenger,
Én untam, untam amazokat, ezt is,
Egy messiással több vagy kevesebb,

Pilátus lelke nem lesz nehezebb,
És könnyebb tán ez istenverte föld,
Untam a dolgot. Odalöktem. Vége.

»De jaj! vajon kire szállott a vére?!«

Az alkony megy, az est, az éj leszáll,
De a helytartó nyugtot nem talál.

»Feszítsd meg!« üvöltötték a fülembé
És nekem nem volt elég fegyverem,
Nem volt elég lándzsásom odakünn,
Vagy — vagy üres volt talán a szívem?
Eh mit bánom én, a bölcs szív üres,
Bús madarak, é! a szívemről, hess!

»Feszítsd meg!« üvöltötték a fülembé,
Mi közöm hozzá? feszítétek hát,
Te véreskezű, szennyes csöcselék,
Feszítsd, feszítsd meg hát a Messiást!
Él-e, meghal-e, egy marad az átok,
Isten ne váltsa meg ezt a világot.
Mi közöm hozzá? Feszítétek hát!
Vigyétek! — Vitték. A keresztben holt.
Ki tudja, talán mégis király volt!”

Csend most. De hallga! Most az éj kopog.
Pilátus udvarában a papok.

„Uram, mi véled egyet így nem értünk,
Ahogyan írtad, botránkozás nékünk,
Rexnek, Uram, csak ő mondta magát.
Nem készítetted jól a Golgothát!”

Ni, milyen furcsa rőt láng a szemén!
Ím, kővé vált a nádszál: oly kemény.
(Odafenn csendbe hallgat a kereszt.)
Pilátus nő, ahogy beszélni kezd:
„A Messiástok megmenteni késtem,
De négy betűt a keresztjébe véstem,
E négy betű az én becsületem,
Hajótöröttségem utolsó roncsa,
Hitetlen hitem, büszke makacsságom,
Egy akarat az akaratlanságon.

E négy betű az én becsületem.
Hadesre! ez a négy betű marad!
Ha alá kéne temetnem e várost,
Rómát, az Imperatort, magamat:
E négy betű az én becsületem!!
Papok, zsidók, hozzátok szólok nyiltan,
Halljátok: amit megírtam, megírtam.”

Benn csönd, de künn az éj zsoldárba kezd
S áll a zsoldáros éjben a kereszt.

Kegyelem

Először sírsz.
Azután átkozódsz.
Aztán imádkozol.
Aztán megfeszíted
Körömszakadtig maradék-erőd.
Akarsz, egetostromló akaratral —
S a lehetetlenség konok falán
Zúzod véresre koponyád.
Azután elalélsz.
S ha újra eszmélsz, mindent újra kezdesz.
Utoljára is tompa kábulattal,
Szótalanul, gondolattalanul
Mondod magadnak: mindegy, mindhiába:
A bűn, a betegség, a nyomorúság,
A mindennapi szörnyű szürkesség
Tömlöcéből nincsen, nincsen menekvés!

S akkor — magától — megnyílik az ég,
Mely nem tárult ki átokra, imára,
Erő, akarat, kétségbeesés,
Bűnbánat — hasztalanul ostromolták.
Akkor megnyílik magától az ég,
S egy kicsi csillag sétál szembe veled,
S olyan közel jön, szépen mosolyogva,
Hogy azt hiszed: a tenyeredbe hull.
Akkor — magától — szűnik a vihar,
Akkor — magától — minden elcsitul,
Akkor — magától — éled a remény.
Álomfáidnak minden aranyágán
Csak úgy magától — friss gyümölcs terem.

Ez a *magától*: ez a *Kegyelem*.

Meleg barátság fűzte Áprily Lajoshoz. Életstílusban, széles irodalmi látókör tekintetében, férfiasságban, költeményeinek hangvételében példaképnek tekintette és nagyon-nagyon szerette. Mély lelki válságot, szakadékot idézett elő lelkében a tőle való elválás kényszere, a búcsúzás. „Ha Te elmegy, ember ne búcsúztasson, búcsúztassanak téged a hegyek.”

Ravasz László, Makkai Sándor eltávozása is mély sebet ütött lelkén, és Mannsberg Arved hiánya, akinek személyében a derű, az erő költözött el mellőle. De megmaradt vigasztalásnak Lám Béla, a nagy turista, aki — amint lehetett — vitte magával a Fogarasi-havasokba, a Nagykőhavasra, Borberekre, ahol gyógyító fenyőerdők között — gyakran tétova — járása erőteljessé vált és szinte mindig teljesen megfiatalodott. A Lám Béla érdekes, kedves családjában is mindig fészekmelegben érezte magát, mint hajdan Áprilyéknál.

Külön említést kell tenni a szintén meghatározó női barátról, Szócsné Szilágyi Piroskáról. Festőművész volt. Budapesten a Rózsadombon élt családjával. Ez a környezet volt Reményik Sándor részére „Szócsország”. — A toll és ecset egymást kiegészítő tevékenysége sok gyönyörűséget adott, és a látásmód, a múzsa berkeinek felkutatása közös témákhoz és eredményekhez vezetett. Szócsország kapuját mindig szent lelkesedéssel lépte át, és a Piroška erőt sugárzó, vidámságra hajlamos lény hatásként lelki gazdagsággal telítetten tért meg onnan. Észre sem vette, hogy közben ő maga mennyi értéket képviselt és saját kincseit mennyire bőkezűen osztotta szét. — Piroskának kicsi fia, Ádám, aki önmagát Webb-nek nevezte, mert „lelkét hívta így”, sok-sok életmentő derű bő forrása volt. Piroskát fia Lonyónak becézte. Furcsa kis

lényének megfigyelése, játékossága vidámította, de gyakran komoly gondolatkörök felé is elvezette a költőt.

Kiadom a részed

Én a rivaldán lámpafényben álltam,
Te messze, messze, hátul a homályban.

A néma döbbenetnek is felét,
De a szeretet egész erejét.

Engem mindenki látott, — senki Téged:
Most kiadom a társ-szerzői részed.

Egy vershez adtam ritmust s rímetet,
Te „csak” ihlető szenvedéseket.

Felét a zúgó, tapsoló tömegnek,
Felét a fénylő, szomorú szemeknek.

Egy roppant sorsot példázunk mi ketten,
De rád nézett az Isten szívesebben.

Ki, — míg én égő fény-gyűrűben álltam,
Áltál szerényen, hátul, a homályban.

Piroska-fellegek

„Ezek a képek? Az én képeim?
Jaj, nem érdemes rátekinteni:
Ezek az én nagy, fényes álmaimnak
Kis földi, félénk fél-testvérei.
Túl alkonyfelhőn, óperencián
Valahol leng egy tündérpalota:
Meg nem írt versek, meg nem festett képek,
Nem élt életek művész-otthona.
Néha ott vagyok, s odamegyek végül.”

De néha visszahoz a naplemente
És visszavarázsol az alkonyat,
S káprázatos pompában mutatod,
Örök-szerény Testvérem, magadat.
Kinyúlnak meg-nem-festett képeid
S ragyognak rémek és romok felett.

S én nézek a dicsőült fellegekre,
S halkan mondom: Piroska-fellegek.

Mindig ott voltál s oda mentél végül.

Mindennapi rózsáinkat...

Te így imádkozol:
A mi mindennapi rózsáinkat
Add meg minekünk ma.
Add, hogy a kenyér mellett rózsza is legyen,
S add Istenem, hogy békében megéljünk
Több rózsán és kevesebb kenyeren.

Te így imádkozol,
Megtoldva csendesesen a Miatyánkot.
És Jézus, a Miatyánk Poétája
Szelíden néz a rózsaszín imára —
És helybenhagyja a Te betoldásod.

A legjelentősebb volt és emiatt utoljára hagytam azt a női arcképet, aki a Reményik Sándor lírájában örökké volt, van és lesz. Imre Ilonka portréja végtelen finomságot tükröz, vigasztalást sugall és az élet szomorúságai fölött a Szépség jegyében győzedelmeskedik.

Nem vette feleségül Ilonkát. Saját élete, betegsége nyomorúságát nem akarta a Legkedvesebb vállaira tenni. Közös megegyezésük volt, hogy nem emelte maga mellé teljes jogú élettársnak, mert ez a költő számára így volt megnyugtató.

Sok szóbeszéd vette körül egy életem át Reményik Sándor alakját betegségével kapcsolatban. Aki közelről ismerte, látva látta, hogy a legtisztább életű férfiegyéniség volt, akit valaha ismerhet a világ. Így nem volt se morfinista, se vérbajos. Már kisfiú korában meglévő és egyre erősödő rövidlátását az akkori orvoslás talán fel sem ismerte és nem vette eléggé komolyan. Mivel gimnazista és egyetemista korában

intenzív szem munkát végzett, a helyzet észrevétlenül egyre romlott. Írógörcs, depressziós tünetek, megzavarodott közérzet, erős fejfogócsók, az értékegyensúly megbillenése és a legnagyobb baj végül is a megállapított hipofíziszavar. Sajnos a gyógykezelés nem állt akkor még a mai szinten. Sok komoly, nagy tudású baráti orvosa volt, de túlérzékeny fizikumja sajnos csak átmeneti időszakokra tudott egyensúlyhoz jutni. — „Csalánköntösnek” nevezte fizikumát, melynek a szenvedéseitől megszabadulnia sohasem lehetett. Lelki győzelmei annál teljesebbé váltak ezáltal, ez tagadhatatlan tény.

Ilonka mindemellett lelki társ maradt egy életen át. Bár családjával Budapestre kellett költöznie, férjével egyetemben fogták a közös jóbarát kezét, és ez az aszketikus szerelem egészen különös, gyönyörű költemények forrása lett.

Bimbóban maradt szerelmek

Bánatra nyíltak volna,
És biztos hervadásra:
Én elítéltem őket
Bimbóban maradásra.
Bánat így is kísér,

De mosolygóbb e bánat.
Ha meghalok, tegyétek
Gyász- s győzelem jelének
Szívemre e ki nem nyílt rózsza-ágot.

Nem gyűrűbe véstem...

Én nem gyűrűbe véstem a nevét,
Nem egy vékonyka aranykarikába. —
Az egész mindenségbe véstem én,
A szívembe — s a végtelen világba.

Én „otthont” adni nem tudtam Magának.
De hát nem *otthon* minden költemény,
Minden hatalmas, édes gondolat
S az őszí fény a hegyek tetején?

Ilonka, édes, százszor szebb ez így,
Ha igaz is, hogy százszor szomorúbb,

Ó de kínzó, végtelen magányból
Magához vezet mégis minden út.

Én „otthont” adni nem tudtam Magának,
De készítettem egy másik tanyát —
Túl az aranyló alkonyfellegén —
És oda várom minden nap Magát.

Én nem gyűrűbe véstem a nevét,
Nem egy vékonyka aranykarikába. —
Az egész mindenségbe véstem én,
A szívembe — s a végtelen világba.

Ilonka fiatalon halt meg. Fájdalmában a költő egy éven át nem tudott megszólalni, és akkor egyetlen napon megszületett „Egy tőről” című gyönyörű versciklusa.

4. Az én Reményikem

Tizenhárom éves voltam, amikor megismertem. Egy-két kezébe került kis frásom nyomán ő hívott: „akarom látni ezt a gyermeket”. Kézfogáskor szíven ütött a nyílt figyelem, ahogy szemembe nézett, és az önmagával egyenrangúvá emelő bánásmód, közvetlenség, ahogy szólt hozzám. Rendkívüli egyéniséget érzékeltetett egész lénye, amelynek hatása alól azóta sem, a síron túl sem tudok megszabadulni.

Nem hitt a nevelésben, a nevelhetőségben, de nem tudta magáról, hogy emberi értékei milyen végtelenül sugalmazó erejűek tanítványai számára.

„Baráti szeretet, feltétlen megbecsülés, önmagához való hűség, minden csepp erő összeszedése, türelem, igényesség.” Ezek a fogalmak sohasem kerülnek szóba, de természetes légkörként lengték körül egész környezetét. Tudott végtelenül szomorú, de felszabadultan vidám is lenni, és természetes, melegszívű a végtelenségig. Amellett elszánt, bátor, meg nem alkuvó, a „transsyvan szellem egyik vezető harcosa”. Öntudatlanul példamutató egyéniség. Nagyon jól ismertem, és ezt értékelte és szerette. Nem túl sűrű találkozásaink alkalmával szinte mindig azonnal rá tudtam tapintani arra

a gondolatkörre, amely éppen foglalkoztatta. Néha szinte az volt az érzésem: türelmetlenül várt a megbeszélendő témákkal. Pedig gyermek voltam mellette. Huszonegy éves koromig foghattam így a kezét. „Kislányomnak” nevezett, és ez végtelenül jólesett. A nekem dedikált költeményekből érezhetően, azért voltak hozzám teljesen egyéni és igen komoly szavai is. A *Konkoly* c. versemet nagyon szerette, és ennek születési körülményeit tárgyalva írta nekem a *Költőkáté* c. költeményét, mely híven tükrözi tanítványainak szánt mondanivalója egyik lényeges oldalát.

5. Költészete egészéről

Számomra fejlődése során három nagy verspillér a mérőöldkő, a meghatározó.

Eredj, ha tudsz költeményével az elején a „Végyári versek”. Inkognitóban az egész országban elterjedtek a nagy történelmi katasztrófa, Trianon idején. Egy egész sárba tiport ország szívfájdalmának spontán kifejezése volt ez a hang, mindenkiről és mindeneknek szólt... Van köztük mélyen elégikus és néhol szinte prófétai hangvételű.

A második csoport az *Ahogy lehet* című hatalmas költemény köré rendeződik. Itt már „nem uszít, csak épít”. Még a lemondásnak, a nosztalgianak is építő jellege van. Költemények változatos skálája fér bele ebbe a csodálatos csoportba.

Aztán jön a harmadik csoport, a katarzis, a nagy megtalálás. Az élet értékei elegendően magunknak. A *Magunkba le* hatalmas költeménye jelenti az önmagára találás betetőzését.

Halotti beszéd a hulló leveleknek

Látjátok, feleim, hogy mik vagyunk?
Bizony bíbor és bronz és arany
És örökkévaló szent szépség vagyunk.
Ahogy halódunk, hullunk nesztelen:
Bizony, e világ dőre, esztelen
Pompájánál nagyobb pompa vagyunk.
Nem történhetik velünk semmi sem,
Mi megrontaná szép, igaz-magunk.
Míg a fán vagyunk: napban ragyogunk,
S ha alá szállunk, vár a hűvös avar.
Testvér-levéél testvér-lombot takar,
Ott is otthon vagyunk.
Ha reménykedünk és megfagyunk:
Zúzvara csillog rajtunk: hermelin.
Bíbor után a fehér hermelin.

Bizony szépek vagyunk.
Látjátok, feleim, hogy mik vagyunk?
Ha végre földanyánk része leszünk,
Ott is szépek leszünk.
Ott is otthon leszünk.
És árvaság csak egy van, feleim:
Az erdőn kívül lenni.
Othontalannak, hazátlanak lenni.
Nagyvárosok rideg utcakövén
A széltől sepergetni.
Sok más szeméttel összekevertetni.
Árvaság csak ez az egy van, feleim.
S míg itthon vagyunk:
Bizony bíbor és bronz és arany
És örökkévaló szent szépség vagyunk.

Az Ige

Vigyázzatok ma jól, mikor beszéltek,
És áhítattal ejtsétek a szót,
A nyelv ma néktek végső menedéktek,
A nyelv ma tündérvár és katakomba,
Vigyázzatok ma jól, mikor beszéltek!

E drága nyelvet porrá ne törjétek,
Ne nyúljon hozzá avatatlanul
Senki: ne szaggassátok szirmaikat
A rózsafának, mely hóban virul.
Úgy beszéljen ma ki-ki magyarul,

Mintha imádkozna,
Mintha aranyat, tömjént, myrrhát hozna!

És aki költő, az legyen király,
És pap, és próféta és soha más,
Nem illik daróc főpapi talárhoz,
S királyi nyelvhez koldus-dadogás.

Vigyázzatok ma jól, mikor beszéltek,
Vigyázzatok: a nyelv ma szent kehely,
Ki borát issza: *Élet* borát issza,
Előre néz s csak néha-néha vissza —,
S a kelyhet többé nem engedi el!

Magunkba le

Dr. Imre Lajosnak

Vedd a lámpát, magunkba szállunk —
Nincs ezen kívül más szállásunk.

Magunkba szállunk: ez most minden,
A külvilágban semmi sincsen.

A külvilág rémek világa.
Te is árva vagy, én is árva.

A külvilágban kockázat van
A legártatlanabb szavakban.

A külvilágban kémek lesnek —
Lélegzetünkre is figyelnek
Nagy vétünk: az emberségünk.

Magunkba még mélyebbre szállunk:
Nagy a bűnünk: a magyarságunk.

Nyáj-néppé nem akarunk lenni.
Iszonyú mélyre kell hát menni.

Idegenné nem tudunk válni, —
Hát minden tárnát fel kell tárnai,

Ahol még érc van: emberi, s magyar,
Hová le nem hat semmi zivatar.

Lassan megszűnünk írni, sírni,
Segítségül bárkit is hívni.

Nemzet-forgácsot, csillag-töredéket:
Minket ugyan kicsoda ért meg?

Vagyunk kétfele értetlenség,
Menyegzőkön külhoni vendég.

Ki nem elégít semmi ország,
Egyedül ez a mély mennyország.

Vedd a lámpát, magunkba térünk,
Nincs külvilágban menedékünk.

Érzed? réteg réteg után szakad,
Omlik be tétova léptünk alatt.

Ez még mind rögös, érzéki világ,
De mi megyünk, mind mélyebbre tovább.

Ahol már csak a lélek lelkesít —
Megyünk, meg nem állunk az Istenig.

Mi mindig búcsúzunk

Mondom néktek: mi mindig búcsúzunk.

Az éjtől reggel, a nappaltól este,
A színektől, ha szürke por belepte,
A csöndtől, mikor hang zavarta fel,
A hangtól, mikor csendbe halkul el,
Minden szótól, amit kimond a szánk,
Minden mosolytól, mely sugárzott ránk,
Minden sebtől, mely fáj és égetett,
Minden képtől, mely belénk mélyedett,
Az álmaintól, mik nem teljesültek,
A lángjainktól, mik lassan kihűltek.

A tűnő tájtól, mit vonatról láttunk,
A kemény rögtől, min megállt a lábunk.

Mert nincs napkelte kettő, ugyanaz,
Mert minden csönd más, — minden könny,
— vigasz,

Elfut a perc, az örök Idő várja,
Lelkünk, mint fehér kendő, leng utána,
Sokszor könnyünk se hull, szívrünk se fáj,
Hidegen hagy az elhagyott táj, —
Hogy eltemettük: róla nem tudunk.
És mégis mondom néktek:
Valamitől mi mindig búcsúzunk.

6. A búcsú

Két vers hangulatával szeretnék búcsút mondani, amelyekkel ő is búcsúzott, érzékeltetve, hogy ebből az életből lehet felemelt fejjel, a művészet glóriájával is elmenni.

Végrendelet

Fáradtságom adom az esti árnyak,
Színeimet vissza a szivárványnak.

Sok sötét titkom rábízom a szélre.
Semmit se várva és semmit se kérve.

Megnyugvásom a tiszta, csöndes égnek,
Mosolygásom az őszi verőfénynek.

Kik üldöztek át tüskén, vad bozótton:
Kétségeim az örvényekbe szórom.

A holtom után se keressetek,
Leszek sehol — és mindenütt leszek.

Béke

Valami furcsa összehangolódás,
Valami ritka rend —
Széthúzó erők erős egyensúlya,
Mély belső bizonyosság idebent —
Bizonyosság arról, hogy élni jó,
Szenvedni elkerülhetetlen,
Szeretni tisztán: megistenülés,
Még halni szép —
S a Kifejezést meglegelni mindezekhez,
Megtalálni a felséges Igét:
Az Igét mindezekhez:

A Béke ez.
Orkán ordíthat aztán odakünt,
Robbanhat ezer bomba: kárbament,
De kárt nem okozott.
Bent:
Csend.
A Béke itt kezdődik.
Bent:
Csend.
Isten hozott.

Sövényházyné Sándor Judit

(Elhangzott a kolozsvári Theologiai Intézet dísztermében 1992. október 22-én.)

- VII. Miatyánk
- VIII. Ének: 272: Jobban tiéd, Uram...
- IX. Áldás